

Ekonomická efektivnost variant prodeje mléka

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. JUDr. Ing. Oldřich Tvrdoň, CSc.

Simona Hrozová

Brno 2016

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu doc. JUDr. Ing. Oldřichovi Tvrdoňovi, CSc. za cenné rady a připomínky při tvorbě této bakalářské práce. Dále chci poděkovat paní Ing. Ludmile Slavíčkové, ředitelce zemědělského družstva ZEPO Bořitov, za možnost psát na toto téma bakalářskou práci a paní Ing. Haně Šejnohové, ekonomce zemědělského družstva ZEPO Bořitov, za vstřícné zodpovězení všech mých dotazů a poskytnutí materiálů, zejména o finanční situaci družstva.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Ekonomická efektivnost variant prodeje mléka** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 26. prosince 2016

Abstract

Hrozová, S. Economic efficiency variants of sale milk. Bachelor thesis. Brno: Mendel university in Brno, 2016.

The aim of bachelor thesis is an explanation of economic efficiency of milk sales in agricultural co-operative ZEPO Bořitov in 2013–2015 according to different ways how milk is sold by agricultural co-operation nowadays. Variations of milk sales in dairy machines are assessed through sales coop Moravia. The results demonstrate the economic benefits of selling milk through cooperatives based in Moravia Vyškov which is the main milk producer with 92 %. The theoretical part of thesis focused of the most important concepts related to livestock production, sales of milk and the main subject of sale - milk.

Keywords

Milk, agricultural co-operative, calculation of costs, economic efficiency, ways sales of milk

Abstrakt

Hrozová, S. Ekonomická efektivnost variant prodeje mléka. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Text bakalářské práce přibližuje ekonomickou efektivnost prodeje mléka zemědělského družstva ZEPO Bořitov v letech 2013–2015 podle způsobů prodeje mléka, které v těchto letech zemědělské družstvo realizovalo. Jsou hodnoceny varianty prodeje mléka v mléčných automatech a prostřednictvím odbytového družstva Morava. Výsledky ukazují na ekonomický přínos prodeje mléka prostřednictvím odbytového družstva Morava se sídlem ve Vyškově, kterého družstvo prodává 92 %. V literární rešerši jsou vysvětleny nejdůležitější pojmy vztahující se k živočišné výrobě, prodeji mléka i samotnému předmětu prodeje, kterým je mléko.

Klíčová slova

Mléko, zemědělský podnik, kalkulace nákladů, efektivnost, varianty prodeje mléka

Obsah

1	Úvod a cíl práce	11
1.1	Úvod.....	11
1.2	Cíl práce.....	12
2	Metodika	13
3	Literární řešerše	15
3.1	Mléko.....	15
3.1.1	Složení mléka.....	15
3.1.2	Význam mléka pro lidskou výživu.....	15
3.1.3	Význam mléka pro ekonomiku zemědělského podniku.....	16
3.1.4	Jakostní charakteristiky mléka.....	16
3.1.5	Senzorické vlastnosti.....	16
3.2	Varianty prodeje mléka.....	17
3.2.1	Prodej ze dvora a prostřednictvím mléčných automatů.....	17
3.2.2	Hygienické požadavky na výrobu syrového mléka.....	18
3.2.3	Hygiena zemědělských podniků určených k produkci mléka.....	18
3.3	Výroba mléka.....	18
3.4	Podnik.....	19
3.4.1	Družstvo.....	19
3.4.2	Produkt.....	20
3.5	Marketing.....	20
3.5.1	Směna.....	20
3.5.2	Transakce.....	20
3.6	Obchodní vztahy.....	21
3.7	Ekonomická efektivnost.....	21
3.7.1	Tržnost.....	22
3.8	Hospodářský výsledek.....	22
3.8.1	Výkaz zisku a ztráty.....	23

3.8.2	Rozvaha.....	23
3.9	Ekonomické ukazatele výroby a prodeje mléka.....	23
3.9.1	Výnosy chovu dojených krav	23
3.9.2	Náklady chovu dojených krav	24
3.10	Kalkulace nákladů	25
3.10.1	Kalkulační metody	25
4	Vlastní práce	27
4.1	Celková situace v produkci a spotřebě mléka v ČR.....	27
4.1.1	Vlivy působící na výkupní ceny v ČR	28
4.2	Dotační programy	29
4.2.1	Podmínky přímé platby	29
4.2.2	Dočasné mimořádně podpory v odvětví živočišné výroby.....	30
4.2.3	Další dotační programy.....	30
4.3	Charakteristika zemědělského podniku ZEPO Bořitov	30
4.4	Ekonomické výsledky družstva	30
4.4.1	Vertikální analýza aktiv	31
4.4.2	Vertikální analýza pasiv.....	32
4.4.3	Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty.....	33
4.5	Výrobní základna družstva za rok 2015.....	34
4.5.1	Struktura pěstovaných plodin v roce 2015.....	34
4.5.2	Struktura živočišné výroby v roce 2015	34
4.5.3	Chov skotu.....	34
4.6	Ekonomika výroby mléka v ZEPO Bořitov	35
4.6.1	Náklady na výrobu mléka	35
4.7	Varianty prodeje mléka zemědělského družstva Bořitov	37
4.7.1	Prodej prostřednictvím odbytového družstva Morava.....	37
4.7.1.1	Výkupní cena mléka	38
4.7.1.2	Tržby za mléko dodané do odbytového družstva Morava	39
4.7.2	Prodej prostřednictvím mléčných automatů	41
4.8	Celkové ekonomické výsledky z prodeje mléka	45
5	Diskuze a vyhodnocení přínosů bakalářské práce	47

6	Závěr	48
7	Literatura	49
	Monografie	49
	Internetové zdroje.....	51
	Právní předpisy	52
A	Průměrné výkupní ceny mléka v ČR placené producentům mléka od odbytových organizací	55
B	Rozvahy zemědělského družstva ZEPO Bořitov	56
C	Výkazy zisku a ztráty ZEPO Bořitov	58
D	Struktura nákladů na výrobu mléka	61
E	Faktura vystavená zemědělským družstvem Bořitov za prodané mléko družstvu Morava	62
F	Dodací list za mléko od mlékárny Olešnice	63
G	Množství prodaného mléka a tržby za prodané mléko do Moravy	64
H	Množství prodaného mléka v automatech	66
I	Průměrné ceny litru mléka v obchodních řetězcích v Jihomoravském kraji	68
J	Náklady a výnosy z prodeje mléka v automatech	69

Seznam obrázků

Obr. 1	Vývoj ceny placené vybranými odbytovými organizacemi producentům mléka v ČR	29
Obr. 2	Závislost výkupní ceny mléka od odbytového družstva Morava na průměrných výkupních cenách v ČR	39
Obr. 3	Vliv ceny litru polotučného pasterovaného mléka v Jihomoravském kraji na množství prodaného mléka v mléčných automatech ZEPO Bořitov	42
Obr. 4	Náklady z prodeje mléka v automatech	44

Seznam tabulek

Tab. 1	Ukazatelé produkce a spotřeby mléka v ČR	27
Tab. 2	Obchodní bilance s mlékem a mléčnými výrobky	28
Tab. 3	Vertikální analýza aktiv	32
Tab. 4	Vertikální analýza pasiv	33
Tab. 5	Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty	33
Tab. 6	Základní ukazatele produkce a prodeje mléka	35
Tab. 7	Vedlejší produkty odčítané od nákladů	36
Tab. 8	Tržby za mléko bez DPH v letech 2013–2015 od odbytového družstva Morava	39
Tab. 10	Základní statistické charakteristiky zkoumaných dat v souboru	43
Tab. 12	Ekonomické výsledky z prodeje mléka v automatech	44
Tab. 13	Výnosy navýšené o tržby za prodaná zvířata a dotace na dojené krávy	45
Tab. 14	Celkové ekonomické výsledky prodeje mléka	46

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DPH – daň z přidané hodnoty

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

MOD – Mlékařské odbytové družstvo

NOZ – nový občanský zákoník

OR – obchodní rejstřík

ROC – Return on Costs (rentabilita nákladů)

ROE – Return on Equity (rentabilita vlastního kapitálu)

ROS – Return on Sale (rentabilita tržeb)

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Úspěšný prodej produktů a dosahování zisku je základním cílem každého podnikatelského subjektu, jinak tomu není ani u zemědělského podniku, při prodeji mléka. Problém nastává ve chvíli, kdy výrobní náklady na produkci této komodity daleko přesahují zisky. S tímto problémem se v současnosti potýkají nejen čeští, ale i evropští zemědělci, kteří musí plnit stále náročnější hygienická opatření a požadavky, aby zajistili zvyšování kvality, v neposlední řadě se musí stále přizpůsobovat podmínkám evropského trhu.

Do obchodních vztahů vstupují se zemědělskými podniky další obchodní subjekty, které mléko nakupují a dále zpracovávají, případně dodávají dalším společnostem. Je důležité si v rámci obchodních závazkových vztahů sjednat podmínky prodeje výhodné pro obě strany.

Praxe však ukazuje, že dosahování optimální ceny při prodeji mléka je značně obtížné, jelikož spotřeba této komodity stále klesá. Produkce mléka je přebytková, a to i přes neustálé snižování stavu dojníc. Soustavná plemenářská práce a šlechtění skotu se projevuje ve vysoké dojivosti mléka na jednu dojnici, to způsobuje, že Česká republika produkuje o třetinu více mléka, než spotřebovává.

Pro zemědělský podnik je mléko komoditou, z něhož mohou plynout zisky celoročně, a to z důvodu neustálé produkce a prodeje. V této bakalářské práci budou hodnoceny hospodářské výsledky prodeje mléka zemědělského družstva ZEPO Bořitov, pomocí variant, které družstvo realizuje.

Družstvo je zaměřeno na živočišnou výrobu, kam patří chov dojníc a tím související produkce mléka, dále realizuje rostlinnou výrobou a od roku 2013 provozuje bioplynovou stanici. Velké množství získávaných produktů nutí zemědělské družstvo neustále sledovat výnosnost těchto komodit, na které působí mnoho vlivů. Mezi tyto vlivy patří klimatické změny, náročnost pěstování plodin a výroba živočišných produktů, celková ekonomická situace na trhu těchto komodit, plocha orná a travnaté plochy a hygienické požadavky.

V zemědělském podniku existují hospodářská střediska, která mají uzavřenou strukturu. Ve vzájemné interakci s ostatními středisky fungují vztahy dodavatelско – odběratelské. Jednotlivé střediska sledují samostatně výsledky hospodaření, které v hodnotových a naturálních ukazatelích vyjadřují míru dosažení zisku či ztráty. Jelikož zemědělská výroba je sdruženou výrobou, dochází k ovlivňování rostlinné výroby výrobou živočišnou a naopak. Provázanost jednotlivých středisek má za následek, že zrušení ztrátového odvětví nemusí vždy znamenat zvýšení zisku. Je však nutné neustále ztrátová střediska sledovat, analyzovat a hledat možnosti, jak docílit zajištění funkčnosti oslabených středisek.

1.2 Cíl práce

Cílem závěrečné bakalářské práce je vyhodnotit ekonomickou efektivnost jednotlivých variant prodeje mléka podnikem zemědělské prvovýroby, jako významné součásti tržních vztahů mezi výrobcem a zpracovatelem, případně mezi výrobcem a konečným spotřebitelem.

Přiblížit význam prodeje mléka pro zemědělský podnik, zejména v prvním pololetí kalendářního roku, jako významného zdroje finančních prostředků na úhradu závazků vzniklých z obchodně závazkových vztahů.

Posoudit opodstatněnost prodeje mléka přes odbytovou organizaci Morava ve Vyškově a farmářským způsobem prodeje mléka prostřednictvím mléčných automatů rozmístěných na jednotlivých potravinových trzích, případně prodejem ve vlastních maloobchodních prodejnách.

Ukázat na přednosti a nedostatky jednotlivých variant prodeje mléka pro manažery zemědělských podniků, nároky na obsluhu mléčných automatů, pro dodržení provozních a hygienických zásad stanovených Státní veterinární správou.

2 Metodika

V první části bakalářské práce bude vypracována literární rešerše, která vysvětlí důležité pojmy týkající se zkoumané komodity. Bude vysvětlen termín mléko, jeho složení, význam pro lidskou výživu a ekonomiku zemědělského podniku, vlastnosti mléka, varianty jeho prodeje a samotná produkce mléka. Dále budou popsány základní ekonomické pojmy podnik, marketing, obchodní vztahy, ekonomická efektivnost, hospodářský výsledek. Ke konci literární rešerše bude poukázáno na propojení komodity mléko s ekonomickými pojmy a vysvětleny ekonomické ukazatele výroby, prodeje mléka a kalkulace nákladů. Pro vypracování literární rešerše bude využito odborné literatury.

Druhá část práce bude věnována vlastní práci. Dojde k propojení teoretických poznatků dosažených studiem odborné literatury a praktických informací získaných návštěvou ekonomického oddělení zemědělského družstva ZEPO Bořitov a zpracováním finančních materiálů a informací, které poskytla ekonomka Ing. Hana Šejnohová. Než bude zpracována analýza konkrétních dat o zemědělském podniku ZEPO Bořitov a úrovni jeho výroby, bude charakterizována současná situace na trhu s mlékem v České republice, která se týká ukazatelů produkce, spotřeby mléka, vlivů působících na výkupní ceny mléka v ČR a dotačních programů, poskytujících zdroj finančních prostředků zemědělcům pro překlenutí nepříznivého vývoje výkupních a spotřebitelských cen mléka. Následně bude charakterizován podnik ZEPO Bořitov a shrnuty celkové ekonomické výsledky družstva pomocí vertikální analýzy, jinak nazývané také procentní rozbor. V další části vlastní práce pak bude analyzována ekonomika výroby mléka a ekonomická efektivnost variant prodej mléka. Vlastní práce je zaměřena na prodej mléka v období let 2013–2015.

V bakalářské práci bude použito následujících metod:

- Srovnání ekonomických ukazatelů produkce a spotřeby mléka v čase, jakož i grafické zachycení vývoje výkupních cen mléka za sledované období.
- Pro zjištění podílu jednotlivých položek rozvahy a výkazů zisku a ztrát na celkových aktivech, pasivech, výnosech a nákladech bude použito vertikální analýzy, která tyto podíly zachycuje v procentech.
- Základní ukazatele produkce a prodeje mléka v automatech poukazují na stanovení hypotézy, která vychází z předpokladu, že existuje souvislost mezi cenou litru prodaného mléka v obchodních řetězcích Jihomoravského kraje a množstvím prodaného mléka v mléčných automatech ZEPO Bořitov. Hypotéza je zpracována pomocí základních statistických charakteristik:
 - Variační rozpětí: $R = x_{\max} - x_{\min}$
 - Střední hodnoty

$$\text{Aritmetický průměr: } \bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Medián

Pro liché n: $\tilde{x} = x_{((n+1)/2)}$

Pro sudé n: $\tilde{x} = \frac{x_{(n/2)} + x_{((n+2)/2)}}{2}$

- Druhá hypotéza zkoumá závislost průměrné výkupní ceny mléka všech odbytových organizací na trhu a výši výkupní ceny mléka odbytovou organizací Morava ve Vyškově.
- Dále bylo použito následujících metod:
 - Index bazický: $IB = \frac{x_1}{x_0}; \frac{x_2}{x_0}; \frac{x_3}{x_0} \dots \frac{x_n}{x_0}$
 - Výpočet struktury: $S = \frac{x_1}{\sum x_0}; \frac{x_2}{\sum x_0}; \frac{x_3}{\sum x_0} \dots \frac{x_n}{\sum x_0}$
 - Výpočet rentability nákladů: $ROC = \frac{\text{zisk (ztráta)}}{\text{náklady}} * 100$
 - Výpočet tržnosti: $T = \frac{\text{produkce prodaná}}{\text{produkce vyrobená}} * 100$
- Souhrnné cenové indexy vycházejí ze dvou veličin:
 - Extenzivní veličiny (množství) q
 - Intenzivní veličiny (ceny) p

Význam těchto indexů spočívá v tom, že se zkoumá vliv ceny a množství.

Počítají se hodnoty ze základního období (q_0) a běžného období (q_1). Při vyhodnocení se používá index:

- Laspeyresův, kdy tržbu ovlivňuje cena v běžném období proti ceně základního období při stejném množství, které odpovídá základnímu období: $I = \frac{\sum q_0 p_1}{\sum q_0 p_0}$

$$I = \frac{\sum q_0 p_1}{\sum q_0 p_0}$$

- Paascheho, kdy tržbu ovlivňuje cena v základním období proti ceně v běžném období při stejném množství, které odpovídá běžnému období: $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}$

$$I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}$$

- Vlastní práce bude rozdělena do těchto kapitol:
 - Celková situace v produkci a spotřebě mléka v ČR
 - Dotační programy
 - Charakteristika zemědělského podniku ZEPO Bořitov
 - Ekonomické výsledky družstva
 - Výrobní základna družstva za rok 2015
 - Ekonomika výroby mléka v ZEPO Bořitov
 - Varianty prodeje mléka zemědělského družstva Bořitov
 - Celkové ekonomické výsledky z prodej mléka

3 Literární rešerše

3.1 Mléko

Předmětem mnoha zemědělských podniků je chov dojených krav a produkce mléka. Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 o společné organizaci trhů mlékem rozumí „*produkt získaný dojením jedné nebo více krav.*“ (Evropská unie, ©1998–2016)

Kadlec, Dostálová a kol. (2014, s. 118) mléko vymezuje jako: „*Sekret mléčné žlázy samic savců.*“ Po zdomácnění některých druhů zvířat je mléko využíváno pro lidskou výživu a výživu mláďat. Je důležité, že za mléko se může považovat jenom mléko kravské. Mléka ostatních zvířat musí mít doplňkové označení savce, od něhož bylo získáno.

Národním legislativním předpisem je vyhláška č. 77/2003 Sb., která v § 1., uvádí, že mlékem se rozumí: „*Mléko splňující požadavky zvláštních právních předpisů a je ošetřené podle zvláštních právních předpisů.*“

3.1.1 Složení mléka

Mléko se podle charakteristických rozdílů ve složení a vlastnostech, která se mění v průběhu laktace, dělí na mléka zralá a nezralá. Mléka zralá se vyznačují tím, že splňují všechny požadavky kladené právními předpisy pro lidskou výživu, k níž se také využívají. „*Mléka nezralá jsou vylučována několik dní po porodu a slouží k výživě mláďat.*“ (Simeonovová, Gajdůšek, Ingr, 2003, s. 78)

Mléko se skládá z vody (87,50 %) a sušiny (12,50 %). Sušinu dále tvoří laktosa (4,70 %), bílkoviny (3,20 %) a minerálních látek (0,70 %). Laktosa, kasein a některé další bílkoviny v mléce obsažené jsou pro něj charakteristické, stejně jako mléčný tuk, kde jsou přítomny v tučích rozpustné vitaminy (A, D, E, K), mohou zde být i barviva (karoteny). V mléce jsou obsaženy všechny vitaminy, přestože koncentrace některých z nich je minimální. Ve velkém množství je zastoupen vitamin B. Z minerálních látek převládá vápník, kyselina fosforečná a draslík (Simeonovová, Gajdůšek, Ingr, 2003).

3.1.2 Význam mléka pro lidskou výživu

Názory týkající důležitosti mléka pro lidskou výživu se různí. Pro většinu lidí zaujímá mléko významnou složku v jejich každodenním jídelníčku. V současnosti roste trend zdravého stravování a tak se i přes velké množství vitaminů v mléce obsažených můžeme setkat s argumenty škodlivosti některých složek mléka pro člověka.

Výše uvedené složky vitaminů a minerálů mléko skutečně obsahuje, problém ovšem nastává s jejich stravitelností pro dospělého jedince. „*Mléčný cukr podporuje vstřebávání vápníku a je důležitou látkou při mléčném kysání.*“ (Peterková, 2010, s. 164) Nedostatek střevního enzymu galaktózy v lidském trávicím traktu vede k obtížnému strávení mléčného cukru (laktosy).

Lépe stravitelným se mléko stává po jeho fermentaci, kdy v mléce dochází ke kvašení pomocí bakterií mléčného kvašení a přitom se štěpí mléčný cukr v mléce

obsažený. Tímto způsobem vzniká jogurt, kefír, acidofilní mléko a další. (Ministerstvo zemědělství, ©2012)

3.1.3 Význam mléka pro ekonomiku zemědělského podniku

Výrobní proces v zemědělském podniku se skládá z mnoha výrobních úseků, které se na sebe postupně navazují. Také při výrobě mléka dochází k vazbě mezi živočišnou a rostlinnou výrobou, vznikají další finální produkty, kterými jsou jatečné zvířata, telata a statková hnojiva¹ (Poděbradský, 2001).

Kvalitní statková hnojiva produkovaná dojným skotem slouží ke hnojení půdy a zajišťují lepší půdní úrodnost. Prodej mléka spolu s dalšími produkty vedou k celoročním příjmům, které pro podnik nejsou zanedbatelné (Peterková, 2010).

3.1.4 Jakostní charakteristiky mléka

Mezi jakostní charakteristiky hodnocené u syrového kravského mléka podle Samkové, a kol. (2012, s. 62) patří:

- „chemické složení,
- fyzikální vlastnosti,
- mikrobiologické vlastnosti,
- hygienická hodnota,
- smyslové vlastnosti,
- technologické vlastnosti,
- nutriční/výživová hodnota.“

3.1.5 Senzorické vlastnosti

Senzorické vlastnosti mléka posuzujeme smyslovými orgány. Patří sem chuť, vůně, barva a konzistence. Posouzením smyslovými orgány dokáže spotřebitel zjistit kvalitu a čerstvost mléka.

Charakteristickým znakem mléka je sladká chuť způsobená mléčným cukrem neboli laktosou. Nepříznivě může být ovlivněna některými krmivami, které se používají pro krmení dojnic. Tento znak je velice důležitý pro prodejnost mléka. Zvláštností čerstvého mléka je, že nemá žádnou vůni. Vůni ovlivňuje především stupeň znečištění a místo ustájení dojnic. Barva mléka je ovlivněna mléčným tukem, kaseinem a obsahem karotenoidů. V závislosti na těchto složkách mléka může mít mléko odstíny bílé, krémové až krémově žluté, jak napsali Simeonová, Gajdůšek a Ingr (2003).

Pro úplnost je třeba uvést, že znečištění mléka ovlivňuje vnější prostředí, způsob dojení, čistota zvířat a nádob, do nichž se mléko plní. Na konzistenci mléka má vliv velký obsah vody.

¹ Statková hnojiva jsou produktem živočišné výroby, jedná se o hnůj a močůvku. Nelze je nazvat odpadem z důvodu dalšího možného použití v rostlinné výrobě při hnojení půdy a tím zvýšení celkové rentability rostlinné výroby.

3.2 Varianty prodeje mléka

Zemědělské podniky mohou mléko na trhu prodávat prostřednictvím několika forem:

- dodávkou přímo do mlékárny,
- odbytovým organizacím,
- prodejem prostřednictvím vlastních prodejen, pokud je má podnik zřízeny,
- prostřednictvím mléčných automatů,
- případně přímo ze dvora do nádob donesených spotřebiteli.

Nejrozšířenější způsob prodeje mléka je přímo do mlékárny. Je tomu tak proto, že pro spotřebu obyvatel musí být mléko ošetřeno pasterací, čímž dochází ke zničení choroboplodných zárodků. Pouze malou část prodeje je možno uskutečnit přímo ze dvora. Tím se rozumí bezprostřední odběr jednotlivými kupujícími.

Zvláštní způsob prodeje mléka je prostřednictvím automatů na mléko. Hygienické požadavky na prodej tohoto mléka upravuje veterinární zákon č. 166/1999 Sb., a vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty. Dále je to nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, o zvláštních hygienických pravidlech pro potraviny živočišného původu.

3.2.1 Prodej ze dvora a prostřednictvím mléčných automatů

Prodejem ze dvora veterinární zákon č. 166/1999 Sb. rozumí prodej malého množství mléka vyprodukovaného zemědělskou prvovýrobou, které se používá pro přímou spotřebu obyvateli. Zvláštní pozornost veterinární zákon věnuje prodeji mléka prostřednictvím automatů. Uvádí, že automaty musí být umístěny na území toho kraje, nebo krajů sousedních, v němž se chovají dojnice, jejichž mlékem se automaty plní.²

² Podle vyhlášky č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty: „Chovatel může v malých množstvích prodávat se souhlasem krajské veterinární správy syrové mléko v místě výroby nebo prostřednictvím prodejního automatu přímo konečnému spotřebiteli pro spotřebu v jeho domácnosti“ V případě přímého prodeje mléka v místě výroby či prostřednictvím prodejního automatu musí být na viditelném místě umístěno upozornění „Syrové mléko, před použitím tepelně opracovat nebo pasterovat“.

„Přímý prodej mléka v místě výroby musí být prováděn v místnosti oddělené od stájí, vybavené chladičím zařízením.“

„Není-li syrové mléko určené k přímému prodeji prodáno do 2 hodin po nadojení, musí být zchlazeno na 8 °C a zchlazené prodáno do 24 hodin po nadojení, nebo musí být zchlazeno na 6 °C a zchlazené prodáno do 48 hodin po nadojení.“

3.2.2 Hygienické požadavky na výrobu syrového mléka

Provozovatelé potravinářských podniků, kteří vyrábějí, popřípadě sváží syrové mléko, musí zajistit splnění požadavků dle nařízení o zvláštních hygienických pravidlech pro potraviny živočišného původu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 v této souvislosti uvádí: „*Syrové mléko musí být získáno od zvířat, která nevykazují žádný příznak choroby přenosné mlékem na člověka.*“ Zvířata musí být v dobrém zdravotním stavu a nesmí trpět infekcí pohlavního ústrojí. V případě ošetření zvířat je zakázáno podávat nepovolené látky či přípravky.

3.2.3 Hygiena zemědělských podniků určených k produkci mléka

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 upravuje podmínky pro zařízení určené k dojení a prostory, určené k uchování mléka.

„*Prostory, kde se s mlékem manipuluje nebo kde se mléko chladí, musí být umístěny a konstruovány tak, aby se omezilo riziko kontaminace mléka*“ Prostory pro skladování mléka musí být náležitě odděleny od prostor se zvířaty. Povrchy zařízení, nádoby a cisterny, které mají přijít do styku s mlékem, musí být snadno čistitelné a dezinfikovatelné.

3.3 Výroba mléka

Výroba mléka je složitý technologický proces, při němž musí být dodrženy základní hygienické a zooveterinární podmínky, aby se získalo mléko s minimem mléčných bakterií, proto se zemědělský podnik musí snažit vyrábět kvalitní mléko, aby splnil podmínky normy a dosáhl vysoké realizační ceny. U výroby mléka s těmito faktory úzce souvisí chov dojnic.

Znakem výroby mléka je, že v průběhu roku dochází k nerovnoměrné produkci, vlivem biologického cyklu dojnic a změn v krmné dávce, která se mění v různých ročních obdobích (Peterková, 2010).

K hlavním faktorům, které ovlivňují produkci a kvalitu mléka, se podle Peterkové (2010, s. 166–167) řadí:

- Uživatelský typ krav, který závisí na druhu plemene.
- Výživa a technika krmení, kdy se jedná o vyrovnanost krmných dávek a správnou techniku krmení v závislosti na průběhu laktace. Důležité je rovněž použít kvalitní objemová krmiva.
- „*Reprodukční ukazatele chovu jsou v nepříímé úměře k doživosti.*“ Při snížení počtu narozených telat nedochází jen ke ztrátě z ocenění tohoto příchovku, ale též k prodloužení mezidobí mezi dvěma porody, což zvyšuje náklady na umělé oplodnění skotu. Dochází k poklesu produkce a zvyšují se náklady na litr mléka.
- Dlouhověkost krav je ukazatel, který souvisí s úrovní vyřazování dojnic. „*Důvodem k vyřazení dojnice z chovu, může být uživatelskost, poruchy v reprodukci či zdravotní problémy a stáří.*“

Mezi nejdůležitější faktory ovlivňující ekonomické ukazatele výroby mléka řadí Kvapilík (2010, s. 19):

- *dojivost,*
- *výživu a krmení krav,*
- *plodnost krav,*
- *dlouhověkost a obměny stáda krav,*
- *zdravotní stav krav,*
- *odchov a ztráty telat a jalovic,*

ostatní aspekty (ekologický produkce, plemenná příslušnost krav, spotřeba práce aj.).

3.4 Podnik

Mléko vyrábí zemědělské podniky, což jsou základní jednotky, fungují nejen z důvodu produkování výrobků a nabízení služeb spotřebitelům, ale také k uspokojování potřeb všech ostatních subjektů, kteří mají s podnikem vybudovaný určitý vztah, který může být krátkodobého či dlouhodobého charakteru (Martinovičová, Konečný a Vavřina, 2014, s. 13).

V nařízení Komise (ES) o blokových výjimkách č. 800/2008 je podnik definován jako: *„Každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu.“*

V zákoně č. 89/2012 Sb., § 502 NOZ, je vymezen obchodní závod, následovně: *„Organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil, a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“*

Podniky mohou mít dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích právní formy:

- veřejná obchodní společnost,
- komanditní společnost,
- společnost s ručením omezeným,
- akciová společnost,
- družstvo.

Dle údajů ČSÚ (2014a) byla v roce 2013 nejrozšířenější právní forma podnikání v zemědělství společnost s ručením omezeným, po ní akciová společnost a družstvo.

3.4.1 Družstvo

V souvislosti se zaměřením tématu bakalářské práce, je důležité blíže specifikovat právní formu družstvo. Zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., v § 552 vymezuje družstvo jako: *„Společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání.“* Každé družstvo musí mít nejméně tři členy. Firmy, které podnikají na základě této právní formy, musí v mít v názvu označení „družstvo“.

3.4.2 Produkt

Účelem všech podniků je dosahovat zisk prodejem produktů na trhu. Kotler a Armstrong (2004) produkt chápou jako statky, se kterými se obchoduje na trhu s cílem uspokojit poptávku fyzických spotřebitelů i právnických osob. Naproti tomu Hill a kol. (2001) se odvolává na McCarthyho (1974), podle něhož je produkt základní a velmi důležitý prvek, který se společně s cenou, propagací a distribucí řadí mezi složky marketingového mixu.

3.5 Marketing

Všechny podniky se snaží co nejlépe poznat potřeby svých zákazníků, a to stávajících i potenciálních, prostřednictvím marketingových průzkumů. Podnik by si měl uvědomit, že kromě získávání nových zákazníků musí formou obchodní činnosti pečovat o zákazníky stávající, aby je stále uspokojoval svými výrobky. Marketing je základní forma poznání potřeb. Názory na marketing se různí. V bakalářské práci vycházím z Kotlera a Armstronga (2014), kteří v marketingu vidí nástroj, jak získat přehled o potřebách zákazníků.

Marketing se neustále vyvíjí a využívá nové nástroje. Je nutné rozlišovat mezi zákazníky a kupujícími. Za zákazníky považuje všechny občany, kteří se vracejí, zatímco kupující se z jakýchkoliv důvodů nechtějí vracet.

Je možno uvést, že na základě poznání potřeb dochází k úspěšnému získání zákazníků, kteří podnikům a obchodu přinášejí tržby. Jen kvalitní výrobky a služby mohou zajistit opakované nákupy zákazníků. Opakované nákupy jsou ukazatelem věrnosti zákazníka, jsou důležité při hodnocení schopnosti podniku prosadit se v oboru a při dosahování ziskovosti (Karlöf, Lövingsson, 2006).

3.5.1 Směna

Má-li produkt pro zákazníka hodnotu, která mu vyhovuje a je za ni ochoten zaplatit, dochází ke směně, což podle Jakubíkové (2013) je akt výměny mezi obchodními partnery.

Při nevyhovujících podmínkách může být od směny upuštěno a je třeba hledat výhodnějšího obchodního partnera. Vše záleží jen na subjektech obchodních vztahů, kteří o této skutečnosti rozhodují svobodně. Jakmile klesne spotřebitelská hodnota výrobků a služeb pod hranici nákladů na produkci, ke směně nedojde (Vašítková, 2008).

3.5.2 Transakce

V případě úspěšného navázání vztahů s obchodními partnery a vzniku dohody mezi stranami, mluvíme o transakci. „*Transakce je výměna hodnot mezi stranami za předem stanovených podmínek.*“ (Jakubíková, 2013, s. 57) Transakce je znakem marketingu vztahového, čímž se rozumí navázání silných a dlouhodobých ekonomických a sociálních vazeb přinášející pro spolupracující subjekty určité výhody. Tyto vztahy jsou daleko významnější než vztahy krátkodobé, které se vyznačují

pouze jednorázovým prodejem zboží. Z dlouhodobého hlediska se vytvářejí mezi různými subjekty marketingové sítě (Kotler, Armstrong, 2004).

3.6 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy jsou vztahy nejširší, na jejichž základě se rozvíjí spolupráce mezi dvěma subjekty, které mají právní subjektivitu. Jsou to vztahy budované zpravidla na delší období, čímž dochází k tomu, že spolupracující subjekty se vzájemně poznají, mohou se ovlivňovat a poskytovat si vzájemné výhody (Presová, 2009). Tyto vztahy jsou zvláště významné při prodeji mléka, kterého je nadprodukce, takže uskutečnění prodeje za optimální ceny je cílem podniků zaměřených na výrobu mléka.

Dospěla jsem k poznání, že spolupráce mezi obchodními subjekty by měla být vstřícná, uskutečňovaná na zásadě rovnosti subjektů, poskytování vzájemných výhod, uzavírání smluv na delší časové období a dodržování všech sjednaných podmínek jako nezbytných faktorů pro plnění kontraktů.

Pro jistotu obchodních vztahů jsou v právních normách vymezeny obchodně závazkové vztahy. Rozumí se jimi písemné ujednání všech náležitostí kupních případně dalších smluv, aby prodávající a kupující měli jistotu, že budou splněny všechny podmínky, za nichž se transakce realizuje.

3.7 Ekonomická efektivnost

Společnost uspokojuje svoje potřeby spotřebou statků, toto uspokojení se nazývá užitek. Výrobky a služby, mají – li být spotřebovány, musí je nejprve někdo vyrobit, jedná se tedy o statky ekonomické. Výroba v obecném slova smyslu znamená přeměnu vstupů na výstupy. Děje se tak ve všech výrobních podnicích. Vstupem se rozumí výrobní faktory a výstupem nepřeborné množství produktů a služeb. Důležitým faktorem produkce je její ekonomická efektivnost, která se snaží maximalizovat užitek minimalizací nákladů (Jurečka a kol., 2013). Matematický vzorec pro vyjádření ekonomické efektivnosti je definován následovně:

$$\text{Ekonomická efektivnost} = \frac{\text{výstupy}}{\text{vstupy}}$$

Výrobní faktory, do kterých se řadí práce, přírodní zdroje a kapitál, jsou vzácné. Podnik by měl mezi výrobními faktory volit tak, aby je využil co nejefektivněji. Tato volba zahrnuje otázky:

- Volby statku, který bude vyráběn,
- způsobu a množství, ve kterém bude statek vyráběn a
- volby subjektů, pro které bude statek vyráběn či dodáván.

Proces rozhodování na základě těchto otázek znamená vzdát se jedné varianty na úkor variant jiných (Brčák, Sekerka, Svoboda, 2013).

Z hlediska efektivnosti výroby v zemědělském podniku je nezbytné si uvědomit, že když posuzujeme efektivnost výroby jednotlivých úseků, jde pouze o dílčí pohled (Kopeček, 2012). Zrušení úseku výroby, který je ztrátový, nemusí vždy

znamenat zvýšení hospodárnosti podniku a to z důvodu provázanosti jednotlivých výrobních úseků (Poděbradský, 1999).

3.7.1 Tržnost

Na základě studia odborné literatury zaměřené na živočišnou výrobu v zemědělských podnicích je nutné definovat ukazatel tržnost.

Tržnost vyjadřuje schopnost podniku realizovat vyrobenou produkci na trhu po odečtení ztrát vzniklých při výrobě, úpravě a prodeji produktu. Záleží na tom, o jaký produkt se jedná, jak velká část se ponechává v podniku k výrobní spotřebě. V zemědělských podnicích se vyžívá při výpočtech ekonomické efektivity výroby mléka.

Tržnost je vyjádřena v procentech jako podíl produkce prodané v realizačních cenách a celkové vyrobené produkce oceněné v realizačních cenách. Matematicky ji lze zapsat jako:

$$\text{Tržnost} = \frac{\text{produkce prodaná}}{\text{produkce vyrobená}} * 100$$

Čím větší je procento tržnosti, tím větší procento produkce prodáváme na trhu. Při nedostačující poptávce po produkci dochází k situaci, kdy si kupující mohou diktovat cenu, protože na trhu je mnoho firem, které chtějí také prodat svoji produkci. Tím je ovlivněna jednotková cena za prodaný výrobek.

3.8 Hospodářský výsledek

Při výpočtu hospodářského výsledku porovnávají právnické osoby výnosy a náklady.

Výnosem rozumíme peněžní částky, které účetní jednotka získala za výkon podnikových činností za určité období. V tomto období nemusí vždy dojít k výplatě peněžní částky, na základě této skutečnosti se výnosy odlišují od příjmů (Martinovičová, Konečný, Vavřina, 2014). V případě příjmů dochází k nárůstu peněz ve společnosti (Management Mania, ©2011–2016).

Výkony se rozumí výrobky či služby. Ke vzniku těchto výkonů v zemědělství dochází na základě rostlinné a živočišné výroby (hlavní výroby), pomocné či obchodní činnosti a nezemědělské výroby (Poláčková, 2010). Nezemědělskou výrobou lze rozumět například šití pracovních oděvů, výroba skleníků či pařenišť v prostorách družstva.

Náklady podniku jsou peněžně vyjádřená spotřeba výrobních faktorů, tyto výrobní faktory jsou vynaložené z důvodu získání výnosů. Při zjišťování správného hospodářského výsledku je nezbytné sledovat výnosy a náklady určitého období (Synek, 2011). Nástrojem, který napomáhá splnění této nezbytné podmínky, je časové rozlišení.

Časové rozlišení zajišťuje nezávislost účetních období. V každém účetním období se musí vyskytovat jen ty náklady a výnosy, které k danému období časově a věcně náleží (AZ – data, ©2015).

Cílem každého podnikání je aby výnosy byly vyšší než náklady a bylo dosaženo kladného hospodářského výsledku, mírou měřitelnosti výnosnosti je rentabilita, která bývá vyjadřována v procentech, může být kladná i záporná, rozlišujeme:

$$ROC = \frac{\text{zisk(ztráta)}}{\text{náklady}} * 100$$

$$ROS = \frac{\text{zisk(ztráta)}}{\text{tržby}} * 100$$

$$ROE = \frac{\text{zisk(ztráta)}}{\text{vlastní kapitál}} * 100$$

3.8.1 Výkaz zisku a ztráty

Konkrétní hospodářský výsledek podniku, tedy zisk nebo ztráta se kalkuluje ve výkazu zisku a ztráty.

Na základě toho výkazu podnik analyzuje, jak jednotlivé položky výnosů a nákladů ovlivnily celkový výsledek hospodaření a poukazuje na skutečnost, zda je hospodářský podnik schopen dosahovat zisku (Růžičková, 2015).

Výkaz zisku společně s rozvahou a přílohami tvoří základ pro účetní závěrku, toto je stanoveno zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb.

3.8.2 Rozvaha

Rozvaha zobrazuje rovnost součtu aktiv a pasiv, kdy aktivy se rozumí majetek podniku. Pasivy rozumíme zdroje financování aktiv. Tento účetní výkaz se stanovuje vždy k určitému datu a je možné se z něho získat přehled o finanční situaci podniku. Nevýhodou je, že rozvaha podává informace o stavu jednotlivých položek k danému okamžiku, je to výkaz statický (Růžičková, 2015).

3.9 Ekonomické ukazatele výroby a prodeje mléka

Ekonomické ukazatele jsou rozhodujícími ukazateli výroby a prodeje mléka. Do těchto ukazatelů řadíme tržby z prodeje mléka a náklady na výrobu mléka. V širších souvislostech pak výnosy a náklady spojené s chovem dojených krav.

3.9.1 Výnosy chovu dojených krav

Kvapilík (2010) nesouhlasí s metodami kalkulací, kde jsou za výsledek výrobní a prodejní činnosti považovány za výnosy z chovu dojených krav pouze tržby za mléko. Tuto oblast analyzuje v širších souvislostech. Přisuzuje zvláštní význam také ostatním faktorům, které umožňují získat finanční prostředky a tím výnosy.

Aby mohly být jednotlivé ekonomické ukazatele posouzeny objektivněji, je třeba vykazovat souhrn všech tržeb a dalších výnosů, jako výnosy celkem (Kvapilík, 2010, s. 13).

Tentýž autor jmenuje následující položky tržeb či finančních výnosů, řazených do výnosů celkem, jde o:

- „Tržby za prodané mléko,
- tržby za prodaná zvířata (na jatky i k dalšímu chovu),
- vnitropodnikové převody zvířat,
- tržby za spotřebované (krmné) mléko,
- cenu (hodnotu) statkových hnojiv,
- ostatní tržby a výnosy,
- změnu stavu zvířat,
- dotace, prémie a další platby vyplacené přímo na dojené krávy nebo na mléko.“

Obsahem většiny zahraničních kalkulací výnosů z chovu dojníc stále zůstávají pouze tržby za mléko, tržby za prodaná zvířata a dotace, se kterými je možné se setkat spíše ve starších metodikách kalkulací (Kvapilík, 2010).

Syrůček a Burdych (2015) ve výpočtu rentability výroby mléka v roce 2014 zohledňují zisk za mléko bez a včetně dotací na podporu krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka.

3.9.2 Náklady chovu dojených krav

Výrobní činnost v zemědělském podniku se vyznačuje specifickými vlastnostmi, kdy při výrobě hlavního výrobku vzniká i řada dalších produktů vedlejších či meziproduktů, které jsou navzájem propojené. Jedná se o sdruženou výrobu. Na základě tohoto specifika existují různé kalkulace nákladů chovu skotu s mléčnou užitkovostí. Vyčíslení celkových nákladů na produkci mléka se přepočítává na jeden krmný den a litr mléka. Krmným dnem se rozumí jeden den krmení dojnice v době laktace³.

Aby byla kalkulace objektivní, je důležité od sebe odlišit vyrobené mléko a mléko prodané. Kopeček (2012, s. 2) vychází z metodiky Poděbradského a kol. (1995 – 2001), když tvrdí, že „objektivně by nákladovost měla vyjadřovat vztah mezi náklady a množstvím tržního, tedy prodaného mléka.“ Netržní mléko slouží k výkrmu telat a nevstupuje na trh, je tedy vedlejším výrobkem. Dalšími vedlejšími výrobky jsou tele a statková hnojiva.

„Do kalkulace na hlavní výrobek se významně promítá rozsah produkce a právě systém oceňování vedlejších výrobků chovu.“ (Peterková, 2010, s. 169). Do nákladů na dojnice jsou zahrnuty veškeré náklady související přímo s výrobou mléka, tak i náklady spojené s vedlejšími produkty výroby. Vedlejší výrobky jsou oceňovány vnitropodnikovými cenami a je nutné je z nákladů odečíst, protože jinak se zvyšují náklady na litr mléka určeného pro prodej.

³ Doba laktace je proces tvorby a vylučování mléka mléčnou žlázou po porodu.

3.10 Kalkulace nákladů

Jednotlivé činnosti v podniku zahrnují velké množství nákladů, z důvodu zajištění hospodárnosti podniku a rentability jednotlivých produktů, je nutné jednotlivé náklady co nejpřesněji a nejučelněji třídit. Náklady lze třídit na mnoha hledisek. Na základě kalkulačního třídění nákladů výrobní podnik zjistí, na co byly jednotlivé náklady vynaloženy (Synek, 2003).

Kalkulačním tříděním nákladů je možné náklady rozdělit na přímé a nepřímé. Přímé náklady jsou specifické a souvisí s nějakým nákladovým objektem. Jde o určitý výkon, který je možné vyjádřit pomocí kalkulační jednice. Nepřímé náklady souvisí s více druhy výkonů a nelze je přiřadit k jednomu výrobku. Není možné je vyčíslit přímo na kalkulační jednici, jsou to režijní náklady (Popesko, 2009). Všechny podnikatelské subjekty by se měly při kalkulaci vlastních nákladů snažit vyčíslit co nejvíce nákladů přímo na kalkulační jednici.

Pomocí kalkulace nákladů může podnik vyčíslit velikost nákladů na jednotku výkonu, takzvanou kalkulační jednici výkonu. Kalkulační jednice je výkon obvykle vyjádřený určitou měřící jednotkou (Synek, 2003).

Jednotlivé položky nákladů v živočišné výrobě je možné zachytit v obecném kalkulačním vzorci, do kterého je podle Poláčkové (2010, s. 24) nutné zahrnout:

- „*Krmiva a steliva nakoupená,*
- *krmiva a steliva vlastní výroby,*
- *veterinární a plemenářské výkony,*
- *ostatní přímý materiál,*
- *ostatní přímé náklady a služby,*
- *mzdové náklady celkem,*
- *odpisy dlouhodobého majetku hmotného a nehmotného,*
- *odpisy dojnic,*
- *ostatní náklady,*
- *režie,*
- *celkové náklady.*“

3.10.1 Kalkulační metody

Jsou definovány čtyři druhy kalkulací používaných v zemědělství:

- Metoda odčítací (zůstatková),
- metodu rozčítací,
- kombinovaná metoda kalkulace,
- metoda dělicí.

Metoda odečítací (zůstatková) je metoda, kdy jednotlivé výrobky vznikající ve sdružené výrobě rozdělíme na jeden výrobek hlavní a řadu výrobků vedlejších. Je aplikována Kvapilíkem (2010), který doporučuje od nákladů odpočítat všechny vedlejší výrobky, narozená telata, statková hnojiva a zkrmené (netržní mléko). Tržní mléko chápe jako hlavní výrobek na rozdíl od Poláčkové (2010), která za hlavní výrobky považuje vyrobené mléko a narozené tele. Jediným vedlejším vý-

robkem pak jsou statková hnojiva. Na kalkulační jednici se přepočítává pouze hlavní výrobek, ostatní vedlejší výrobky jsou oceněny vnitropodnikovými cenami a odečtou se od celkových nákladů na chov dojnic. Po odečtení jsou celkové náklady děleny celkovým množstvím hlavního výrobku, při kalkulaci hlavního výrobku mléka je kalkulační jednicí nejčastěji litr (Synek, 2011). Tato metoda není složitá, což je její výhodou na druhé straně je Poláčková (2010) definována řada nevýhod, z nichž jednoznačně plyne jako hlavní nedostatek oceňování vedlejších produktů vnitropodnikovými cenami, které mohou být nepřesné. Je též velmi obtížné stanovit, které výkony budou hlavní a vedlejší. V důsledku sdružené výroby se nedostatky této kalkulace mohou promítnout i do dalších kalkulací, například v rostlinné výrobě.

Metoda rozčítací, je založena na zjišťování vlastních nákladů u všech výrobků, nedochází k rozdělování produktů na hlavní a vedlejší. Využívá se poměrových čísel, kdy jsou celkové náklady rozčítány na jednotlivé produkty. Jedná se o kalkulaci pomocí ekvivalentních čísel, kdy se vybere jeden výkon, který je například nejvíce produkován a je mu přiřazen ekvivalent nákladů. Na základě jeho hmotnosti je stanoveno poměrové číslo pro ostatní výkony. V konečné fázi dochází pomocí poměrových čísel k převedení všech produktů na stejného jmenovatele a dopočítání nákladů na jednotlivé produkty (Popesko, 2009).

Kombinovaná metoda kalkulace odečítací a rozčítací funguje na principu rozdělení sdružených produktů na hlavní a vedlejší jako tomu bylo u odečítací metody a ocenění vedlejší výrobky vnitropodnikovými cenami. Takto oceněné vedlejší výrobky (statková hnojiva) jsou pak odečteny od celkových vlastních nákladů na chov dojnic. V posledním kroku se rozčítací metodou v poměru 94 : 6, rozdělí náklady na mléko a tele, které jsou v této metodě považovány za produkty hlavní (Kopeček, 2012, s. 2).

Metoda dělicí se používá v případech, kdy podnik vyrábí pouze jeden produkt hlavní a žádný vedlejší, například brambory.

Tématem práce je ekonomická efektivnost prodeje mléka, nikoliv dalších výrobků vznikajících ve sdružené výrobě. Bude tedy použita odečítací metoda aplikovaná například Kvapilíkem (2010), Poděbradským a kol. (1995 – 2001) či Kopečkem (2002 – 2011). Hlavní produkt bude chápán v širším pojetí jako mléko tržní a vedlejší produkty (tele, statková hnojiva, netržní mléko) budou od nákladů na hlavní produkt odečteny.

4 Vlastní práce

4.1 Celková situace v produkci a spotřebě mléka v ČR

Vývoj v odvětví mléka lze od ledna do prosince 2015 oproti stejnému období roku 2013 charakterizovat zvýšeným množstvím vyrobeného mléka o 6,19 %, což při sníženém průměrném stavu dojnic o 1,21 % na 368 200 kusů znamená navýšení dojivosti o 7,50 %. Potvrzuje se tak dlouho sledovaný fakt, že dojivost se každým rokem zvyšuje. Hlavními příčinami nárůstu dojivosti jsou například pokroky ve šlechtění krav pro mléčnou užitkovost a technologické změny chovu dojnic, které zahrnují zvýšenou péči o zvířata, lepší technické vybavení dojíren a dalších částí zemědělského družstva, zlepšení techniky dojení či způsobu krmení.

Z důvodu vyšší dojivosti bylo v roce 2015 prodáno o 6,68 % mléka více a došlo oproti roku 2013 k navýšení tržnosti o 0,46 % na 96,51 %. Průměrně každý občan v České republice spotřeboval v roce 2015 208,38 litrů mléka.

Tab. 1 Ukazatelé produkce a spotřeby mléka v ČR

Ukazatel	MJ	2013	2014	2015	Index 2015/2013 v %
Průměrné stavy dojnic	v tis. ks	372,70	370,70	368,20	98,79
Dojivost	l/ks	7 443,40	7 704,80	8 001,30	107,50
Vyrobena mléka	mil. l	2 774,50	2 856,30	2 946,30	106,19
Tržní produkce mléka	mil. l	2 665,50	2 753,20	2 843,60	106,68
	l/obyv.	253,62	261,21	269,54	106,28
Tržnost	%	96,07	96,39	96,51	100,46
Domácí spotřeba mléka	mil. l	2 156,00	2 179,00	2 198,40	101,97
	l/obyv.	205,14	206,74	208,38	101,58
Počet obyvatel	mil. obyv.	10,51	10,54	10,55	100,38

Zdroj: Mládková a kol. (2016), Kvapilík a kol. (2016), Český statistický úřad (2014b, 2015, 2016a) – vlastní zpracování

Tržní produkce mléka v ČR na jednoho obyvatele se v roce 2015 oproti roku 2013 zvýšila o 15,92 litrů (269,54 – 253,62) tedy o 6,28 %. Spotřeba mléka za totéž období se zvýšila o 3,24 litrů (208,38 – 205,14) na obyvatele, index zvýšení byl 1,58 %. Pokud tedy abstrahujeme od vývozu a dovozu, z uvedených hodnot je možné vyvodit, že na trhu s mlékem v ČR došlo od roku 2013, kdy byl přebytek 48,48 litrů (253,62 – 205,14) mléka na obyvatele, k navýšení přebytku o 12,68 litrů na obyvatele. Což poukazuje na fakt, že samotná domácí produkce mléka je přebytková a Česká republika je tak ve výrobě mléka plně soběstačná.

Dále bylo do České republiky ve sledovaném období dovezeno dalších 879,50–930 milionů litrů mléka ze zahraničí a to nejvíce z Německa, Polska a Slovenska.

Přebytek mléka, který vznikl tuzemskou výrobou a dovozem, byl z ČR za sledované období vyvezen a to v celkovém množství 1 041,70–1090 milionů litrů mléka, zejména na Slovensko, do Německa, Itálie a Rakouska. Z mimoevropských zemí bylo mléko nejvíce dováženo do Ruska (až do zavedení ruského embarga na mléko a mléčné výrobky). Saldo zahraničního obchodu s mlékem bylo ve všech sledovaných letech kladné.

Tab. 2 Obchodní bilance s mlékem a mléčnými výrobky

Ukazatel	2013	2014	2015
	mil. l	mil. l	mil. l
Tržní produkce mléka	2 665,50	2 753,20	2 843,60
Nákup mléka mlékárnami v ČR	2 319,50	2 350,70	2 433,00
Dovoz mléka	879,50	935,50	930,00
Celková nabídka mléka v ČR	3 199,00	3 286,20	3 363,00
Domácí spotřeba mléka	2 156,00	2 179,00	2 198,40
Vývoz mléka	1 041,70	1 069,70	1 090,00
Saldo	162,20	134,20	160,00

Zdroj: Mládková a kol.(2016), Kvapilík a kol. (2016) – vlastní zpracování

4.1.1 Vlivy působící na výkupní ceny v ČR

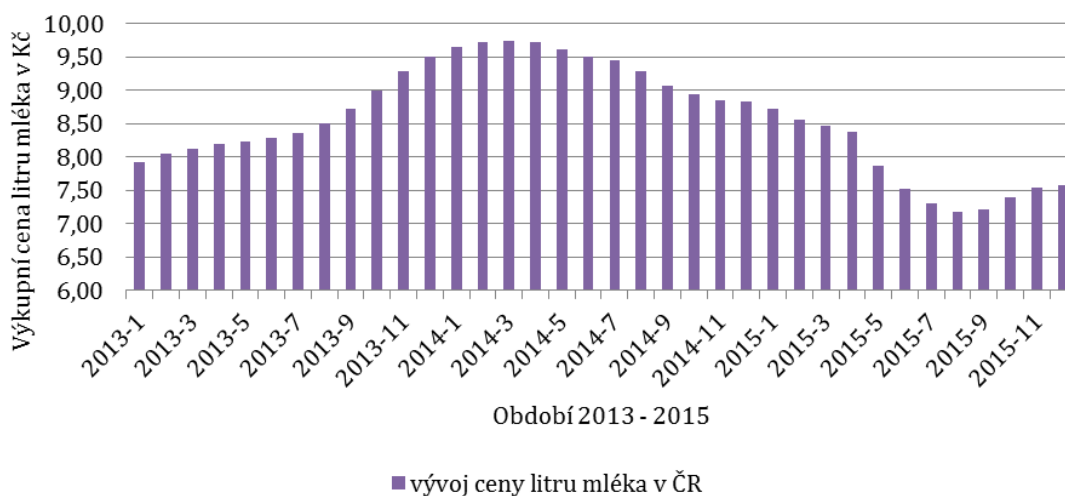
Průměrná výkupní cena mléka odbytovými organizacemi v ČR za rok 2013 činila 8,52 Kč za litr, v roce 2014 činila průměrná cena 9,37 Kč za litr (příloha A).

Příznivá situace na trhu mléka se dlouho neudržela a vlivem politické situace v Ruské federaci dochází od druhé poloviny roku 2014 k poklesu výkupních cen mléka. Důvodem je zavedení ruského embarga na dovoz vybraných zemědělských komodit jako odpovědi na sankce Evropské unie a řady dalších států, toto embargo bude platné až do konce roku 2017 (Sputnik, © 2016).

Rusko je pro Českou republiku řadu let významným partnerem v oblasti vývozu zemědělských komodit. Nejvíce bylo embargem zasaženo právě odvětví mléka a mléčných výrobků, což dokazuje obrázek číslo 1 na straně 29. Z něhož je patrné, že výkupní ceny mléka v roce 2014 začínají klesat několik měsíců před zavedením ruského embarga a po jeho zavedení v srpnu téhož roku (Ministerstvo zemědělství, © 2009–2016a). Dalším problémem, který vedl ke stálému snižování výkupních cen, bylo zrušení mléčných kvót od dubna 2015.

Obě příčiny mají za následek nadbytek mléka na trhu, což má neblahý vliv na české producenty této komodity. Ruské embargo znemožňuje vývoz mléka a zrušení mléčných kvót vede k dovozu vyššího množství mléka do ČR ze zahraničí. Zrušení mléčných kvót od dubna 2015 se odráží v poklesu výkupních cen v následujících měsících a klesání je patrné až do srpna, průměrně cena poklesla na 7,81 Kč za litr (příloha A).

Obr. 1 Vývoj ceny placené vybranými odbytovými organizacemi producentům mléka v ČR

Zdroj: Ministerstvo zemědělství (© 2009-2016b) a Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, z. s. (©2016) – vlastní zpracování

4.2 Dotační programy

Na snížení ztrát mohou členské státy Evropské unie, dle nařízení Rady (ES) č. 73/2009 článku 68, poskytovat dotace pro zemědělce v odvětví mléka a mléčných výrobků.

4.2.1 Podmínky přímé platby

Žadatel o tuto dotaci musí být podnikatelem v oblasti zemědělství, musí aktivně provozovat zemědělskou činnost, a to na půdě, která je vedená v registru zemědělské půdy dle Nařízení vlády č. 60/2012 Sb, o stanovení některých podmínek pro poskytování zvláštní podpory zemědělcům, § 7.

Přímé platby jsou v období 2015–2020 určeny na podporu odvětví v zemědělství, kam spadá také podpora chovu krávy chované v systému s tržní produkcí mléka, o tuto dotaci bylo možné žádat do 31. 3. 2015. V žádosti bylo nutné uvést datum zápisu do ústřední evidence vedené podle plemenářského zákona, doložit počet velkých dobytčích jednotek podle seznamu dojnic a doklad, který stanovuje podíl příjmů nebo tržeb za prodané mléko na celkových příjmech nebo tržbách ze zemědělské výroby. Dále v žádosti musel být prokázán prodej mléka odběrateli.

Podpory jsou poskytovány, jestliže stádo tvoří nejméně dvě velké dobytčí jednotky a podíl celkových příjmů nebo tržeb za prodané mléko na celkových příjmech a tržbách ze zemědělské činnosti je vyšší nebo roven 15 %. Na základě procentního podílu jsou stanoveny sazby podpory a to v plné výši pokud je podíl vyšší nebo roven 30 % a v poloviční výši pokud je podíl vyšší nebo roven 15 % a nižší než 30 %.

4.2.2 Dočasné mimořádně podpory v odvětví živočišné výroby

Od ledna 2016 vešel v účinnost nový předpis č. 366/2015 Sb., který stanovuje nové dočasné mimořádně podpory pro zemědělce v odvětví živočišné výroby, tyto podpory se opět týkaly i krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka a je možné je čerpat v případě chovu nejméně tří dojnic podle § 3 ve výši 1 173,89 Kč na dojnici. Zvýšená sazba o 20 %, ve výši 1 408,67 Kč na dojnici, je poskytována podle § 6 zemědělským subjektům v případě evidence nejvýše 50 krav k 31. srpnu 2015. Žádosti o dotaci mohly být podávány od 15. ledna do 30. ledna 2016.

4.2.3 Další dotační programy

V období 2014–2020 je možné využít dotace na podporu českého zemědělství, které jsou poskytovány ze zdrojů EU i z českého rozpočtu v rámci Programu rozvoje venkova (Ministerstvo zemědělství, © 2009–2016c).

Ministerstvo zemědělství na rok 2016 chystalo i další dva dotační programy. Podporou dostanou producenti a zpracovatelé na produkci vysoce kvalitního mléka a na zabezpečení dobrých životních podmínek dojnic. Žádosti bylo možné podávat do 31. 10. 2016 (Ministerstvo zemědělství, © 2009–2016d).

4.3 Charakteristika zemědělského podniku ZEPO Bořitov

Společnost ZEPO Bořitov provozuje výrobní činnost na základě právní formy družstvo se sídlem na adrese Úvoz 326, 679 21 Bořitov. Společnost vznikla 10. června 1999 a založena byla 26. července 1999. Den zápisu do OR proběhl 20. července 1999 pod IČ: 25570480. Družstvo provozuje rostlinnou a živočišnou výrobu. Stěžejní zaměření v živočišné výrobě je chov skotu a prasat. Mezi další činnosti zemědělského družstva patří:

- prodejní činnost (provozování automatů na mléko, prodej čerstvého masa v podnikové prodejně),
- hostinská činnost,
- mechanizace a služby (opravy silničních vozidel, poskytování silniční motorové dopravy),
- bioplynová stanice,
- jatka (ZEPO Bořitov, © 2016a).

4.4 Ekonomické výsledky družstva

Pro výpočet zisku celé ekonomiky družstva se vychází z celkových výnosů, které se v letech 2013–2015 zvýšily o 17 555 tis. Kč (139 589–122 034), procentní navýšení bylo o 14,39 % (139 589/122 034). V porovnání s výnosy se celkové náklady zvýšily o 17 429 tis. Kč (136 015–118 586), procentní navýšení bylo o 14,70 % (136 015/118 586). Uvedený výpočet ukazuje, že nebyl dodržen předpoklad, že výnosy mají růst rychleji než náklady. Celkové náklady a výnosy zobrazuje příloha C.

Technika tzv. procentního rozboru, která je někdy nazývána jako vertikální analýza, bude použita ke zjištění finanční situace podniku. Jedná se o poměrování procentního podílu jednotlivých položek rozvahy k celkovým aktivům a celkovým pasivům. Dále dojde k poměrování podílu jednotlivých položek výkazu zisku a ztráty k celkovým nákladům a výnosům. Bude použito rozvah a výkazů zisku a ztráty ZEPO Bořitov za účetní období 2013–2015. Z důvodu rozsahu finančních výkazů jsou úplné rozvahy a výkazy zisku ztráty společně s procentními podíly uvedeny v přílohách B a C.

4.4.1 Vertikální analýza aktiv

Pro vertikální analýzu aktiv jsou vybrány nejdůležitější položky zobrazené v tabulce číslo 3 na straně 32.

Největší podíl na celkových aktivech byl ve sledovaném období tvořen dlouhodobým majetkem, a to v průměru 75,75 %. Dlouhodobý nehmotný majetek je každým rokem nulový, dlouhodobý finanční majetek se podílí na celkových aktivech průměrně pouze 3,57 %. Největší část (průměrně 72,19 % celkových aktiv) je tvořena dlouhodobým hmotným majetkem, který pro zemědělský podnik zahrnuje nejdůležitější položky, patří sem stroje, dopravní prostředky, přístroje, zařízení, pozemky, stavby, dospělá zvířata. K navýšení dlouhodobého hmotného majetku přispěla i výstavba bioplynové stanice v roce 2013.

Oběžná aktiva tvoří průměrně 23,68 % majetku zemědělského podniku. Nejvýznamnější položkou jsou zásoby (průměrně 14,14 %), je to dáno zaměřením podniku, kdy při sdružené výrobě vzniká velké množství produktů, které v jsou v jednom středisku brány za produkt konečný, ale do dalších středisek vstupují jako zásoba a napomáhají dalšímu procesu výroby. Druhou nejvyšší položkou jsou krátkodobé pohledávky, které tvoří průměrně 8,35 % oběžných aktiv a jsou to převážně pohledávky z obchodních vztahů.

Časové rozlišení je oproti dlouhodobému majetku a oběžným aktivům velmi nízké, tvoří pouze 0,57 % celkového majetku zemědělského podniku v průměru za sledované období. Jedná se pouze o náklady příštích období, což může být například nájemné placené předem.

Tab. 3 Vertikální analýza aktiv

Položka	Sledované období v %			Průměr za období v %
	2013	2014	2015	
AKTIVA CELKEM	100,00	100,00	100,00	100,00
DLOUHODOBÝ MAJETEK	77,34	75,74	74,21	75,75
Dlouhodobý hmotný majetek	73,68	72,08	70,84	72,19
Dlouhodobý finanční majetek	3,66	3,67	3,37	3,57
OBĚŽNÁ AKTIVA	22,62	22,61	25,76	23,68
Zásoby	13,62	14,02	14,78	14,14
Krátkodobé pohledávky	8,34	7,33	9,35	8,35
Krátkodobý finanční majetek	0,67	1,25	1,63	1,19
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	0,04	1,65	0,03	0,57

Zdroj: Rozvahy ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

4.4.2 Vertikální analýza pasiv

Položky pasiv vyjadřují, kterými zdroji byly financovány aktiva podniku a skládají se z vlastního kapitálu, cizích zdrojů a časového rozlišení.

Z tabulky číslo 4 na straně 33, je zřejmé, že nejvyšší položkou z celkových pasiv jsou cizí zdroje (průměrně 69,26 %), tedy zdroje, které si zemědělský podnik půjčil a musí je v budoucnu splatit. Jedná se zejména o položku bankovní úvěry a výpomoci, která tvoří průměrně 51,63 % cizích zdrojů, z nichž převládají bankovní úvěry dlouhodobé v průměrné výši 42,12 %. Patří mezi ně dlouhodobý úvěr na výstavbu bioplynové stanice včetně teplovodu z roku 2013. Dále úvěry na pořízení zemědělské půdy, strojů, technologií a zařízení. Všechny zmíněné úvěry přispěly ke zvýšení zadluženosti společnosti, nejvíce však úvěr na výstavbu bioplynové stanice.

Je patrné, že podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech (průměrně 30,73 %) nedosahuje hodnoty 50 %, což opět značí, že podnik je příliš zadlužen (AGro-Consult, 2015). Nejvyšší položkou vlastního kapitálu je základní kapitál tvořící průměrně 15,42 % poté následují krátkodobé finančních výpomoci a výsledek hospodaření minulých let.

Časové rozlišení pasiv zahrnuje pouze výdaje příštích období, kterými jsou například zpětně placené nájemné či dodavatelem nevyfakturované dodávky.

Za pozitivní je ve sledovaném období třeba považovat, že vlastní kapitál se zvýšil, zatímco cizí zdroje se snížily.

Tab. 4 Vertikální analýza pasiv

Položka	Sledované období v %			Průměr za období v %
	2013	2014	2015	
PASIVA CELKEM	100,00	100,00	100,00	100,00
VLASTNÍ KAPITÁL	29,28	31,89	31,02	30,73
Základní kapitál	16,05	16,09	14,14	15,42
Finanční výpomoci krátkodobé	6,85	7,01	7,10	6,98
Výsledek hospodaření minulých let	5,12	6,36	8,45	6,65
Výsledek hospodaření běžného účetního období	1,36	2,53	1,43	1,77
CIZÍ ZDROJE	70,72	68,09	68,98	69,26
Dlouhodobé závazky	7,12	6,89	8,88	7,64
Krátkodobé závazky	11,49	9,15	9,35	9,99
Bankovní úvěry a výpomoci	52,11	52,06	50,75	51,63
Bankovní úvěry dlouhodobé	42,79	42,62	40,97	42,12
Bankovní úvěry krátkodobé	9,32	9,44	9,78	9,51
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	0,00	0,02	0,01	0,01

Zdroj: Rozvahy ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

4.4.3 Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty

Výnosy v podniku tvoří z velké části výkony, které zahrnují tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a to v průměru 70,22 %. Je to z důvodu zaměření podniku na hospodářskou činnost, kdy při sdružené výrobě vzniká velké množství produktů. S výrobou vlastních výrobků souvisejí vysoké náklady, které se promítají ve výkonné spotřebě (průměrně 58,69 %) a jsou ze 49,21 % tvořeny spotřebou materiálu a energie. Druhou nejvyšší položku nákladů tvoří osobní náklady v průměrné výši 21,69 %, kterou z největší části tvoří mzdy zaměstnanců. Popsané zobrazuje tabulka číslo 5.

Tab. 5 Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty

Položka	Sledované období v %			Průměr za období v %
	2013	2014	2015	
CELKOVÉ VÝNOSY	100,00	100,00	100,00	100,00
Tržby za prodej zboží	4,84	4,90	4,40	4,71
Výkony	78,20	75,83	75,08	76,37
Tržby za prodej vl. výrobků a služeb	70,60	69,58	70,47	70,22
Ostatní provozní výnosy	13,40	17,74	18,46	16,53
CELKOVÉ NÁKLADY	100,00	100,00	100,00	100,00
Náklady vynaložené na prodané zboží	3,58	3,58	3,20	3,45

Pokračování tabulky číslo 5

Výkonová spotřeba	58,81	59,11	58,14	58,69
Spotřeba materiálu a energie	50,21	48,39	49,04	49,21
Osobní náklady	22,52	21,26	21,30	21,69
Odpisy dl. hmotného a nehmotného majetku	8,58	10,98	11,64	10,40

Zdroj: Výkazy zisku a ztráty ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

4.5 Výrobní základna družstva za rok 2015

Celková výměra zemědělské půdy, na které družstvo hospodařilo, činila v roce 2015 1 384,82 ha. Orná půda byla 1270,21 ha (koeficient zornění 91,72 %), což ukazuje na intenzivní zaměření zemědělské výroby (ZEPO Bořitov, 2016b).

4.5.1 Struktura pěstovaných plodin v roce 2015

V rostlinné výrobě měly nejvyšší zastoupení pěstované obiloviny na 659 ha (51,88 % orné půdy), technické plodiny se pěstovaly na 84 ha (6,61 % orné půdy), krmné plodiny na 487 ha (38,34 % orné půdy), luskoviny na 22 ha a cukrová řepa na 20 ha orné půdy.

4.5.2 Struktura živočišné výroby v roce 2015

V zemědělském družstvu byly chovány následující druhy a počty zvířat:

- skot ve výši 768 ks (z toho 390 ks dojnic, což je 50,78 %),
- prasata v počtu 261 ks,
- drůbež v počtu 11 940 ks kuřat.

4.5.3 Chov skotu

Stádo tvoří 90 % dojnic Holštýnského plemene a 10 % plemene Červenostakatého. Jak vyplývá ze struktury chovu dojnic, chov je zaměřen na produkci mléka. Převážné množství mléka se získává z Holštýnského plemene, které je vyšlechtěné na mléčnou užitkovost.

Vyprodukované mléko se prodává formou přímého prodeje prostřednictvím automatů (ve vlastnictví družstva) v Černé Hoře, Kuřimi, Blansku a Boskovicích, dále se dodává společnosti Apeleka, s. r.o., která provozuje svoje vlastní automaty v Brně. Převážná většina mléka se dodává prostřednictvím mlékařského odbytového družstva Morava do mlékárny Olešnice (ZEPO Bořitov, © 2016c).

4.6 Ekonomika výroby mléka v ZEPO Bořitov

Aby mohlo být mléko nabídnuto na trhu k prodeji, musí ho družstvo skladovat tak, aby bylo schopné uchování a přepravy. Proto se mléko dopravuje do mléčnice, kde se chladí na pět stupňů celsia.

V roce 2013 bylo vyprodukováno 3 472 265 litrů mléka při užitkovosti 8 768 litrů (3 472 265/396) od jedné dojnice. V roce 2014 byla užitkovost jedné dojnice 8 975 litrů (3 536 322/394), což vedlo k nárůstu vyrobeného mléka o 64 057 litrů na 3 536 322 litrů, procentně došlo k navýšení o 1,84 % (3 536 322/3 472 265).

V roce 2015 ovšem oproti roku 2014 množství vyrobeného mléka kleslo o 39 343 litrů na 3 496 979 litrů a to při doživosti 8 967 (3 496 979/390).

Při srovnání roku 2015 s rokem 2013 došlo k navýšení produkce o 0,71 % a bylo tak prodáno o 22 886,4 litrů mléka více, nastal však pokles prodeje mléka odbytovému družstvu Morava. V automatech se prodalo o 35 699 litrů více. Ukazatele produkce a prodeje mléka zobrazuje tabulka číslo 6.

Tab. 6 Základní ukazatele produkce a prodeje mléka

Ukazatel		MJ	2013	2014	2015	Změna 2015/ 2013
Produkce	l		3 472 265,00	3 536 322,00	3 496 979,00	24 714,00
	%		100,00	100,00	100,00	100,71
Počet dojnic	ks		396	394	390	98,48
Prodej	l		3 392 940,00	3 456 762,00	3 415 826,40	22 886,40
	%		97,72	97,75	97,68	100,67
Z toho	Morava	l	3 156 875,00	3 107 147,00	3 144 062,40	-12 812,60
	automaty	l	236 065,00	349 615,00	271 764,00	35 699,00
Zkrmeno	l		79 325,00	79 560,00	81 152,60	1 827,60
	%		2,28	2,25	2,32	102,30

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov – vlastní zpracování

4.6.1 Náklady na výrobu mléka

Důležitým ukazatelem při porovnávání množství vyrobeného mléka a množství mléka prodaného na trhu je tržnost. V případě zemědělského družstva je na velmi vysoké úrovni, pro prodej bylo za zkoumané období každoročně určeno téměř 98 % mléka, v tabulce číslo 6 tržnost zachycuje položka „Prodej“, která značí poměr množství prodaného mléka na celkovém množství vyrobeného mléka v procentech. Zbývá 2 % byla ponechána v družstvu na výkrm narozených telat. Krmné mléko je vedlejším produktem výroby. Celkový počet takto zužitkovaného mléka v naturálním vyjádření se pohyboval okolo 80 000 litrů za rok. Účetní jednotkou bylo zkrmené mléko oceněno vnitropodnikovou cenou 8 Kč za litr. Další vedlejší produkty živočišné výroby jsou:

- statková hnojiva, kam patří močůvka a chlévská mrva oceněna vnitropodnikovou cenou 8 Kč/kg,
- narozená telata, jsou oceněna na 50 Kč/kg (ve zkoumaných letech se jich každoročně narodilo okolo 430 kusů, každé o hmotnosti kolem 30 kg).

Cílem této práce je vyhodnotit ekonomickou efektivnost variant prodeje mléka, proto je použita kalkulační metoda odčítací, kdy hlavním výrobkem je tržní mléko. Další produkty, které při výrobě mléka vznikají, jsou výrobky vedlejší a musí se z kalkulace na hlavní výrobek odečíst. Na kalkulační jednici je přepočítáván pouze hlavní výrobek, což zobrazuje tabulka číslo 7. Tato metoda je mnohými odborníky vnímána jako nepřesná, z důvodu ocenění vedlejších výrobků vnitropodnikovými cenami, což může vést ke zkreslení výsledku hospodaření. Ovšem z důvodu rozsahu práce a účelu zkoumání pouze jedné komodity, není možné rozpracovat určení skutečných nákladů i u vedlejších produktů výroby, protože nejsou přímo dodávány na trh, dochází pouze k jejich prodeji do ostatních hospodářských středisek, například do rostlinné výroby.

Tab. 7 Vedlejší produkty odčítané od nákladů

Ukazatel		MJ	2013	2014	2015
Náklady před odpočtem		Kč	31 348 172,97	31 195 045,25	29 496 725,01
		%	100,00	100,00	100,00
Vedlejší produkty		Kč	2 008 752,00	2 008 581,00	1 960 342,80
		%	6,41	6,44	6,65
Z toho	statková hnojiva	Kč	706 652,00	704 601,00	700 622,00
	narozená telata	Kč	667 500,00	667 500,00	610 500,00
	zkrmené mléko	Kč	634 600,00	636 480,00	649 220,80
Náklady po odpočtu		Kč	29 339 420,97	29 186 464,25	27 536 382,21
		%	93,59	93,56	93,35
		Kč/l	8,65	8,44	8,06

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov – vlastní zpracování

Celkové náklady na výrobu mléka byly nejvyšší v roce 2013, kdy činily 31 348 172,97 Kč. Při chovu skotu pro mléčnou užitkovost hrají velkou roli kvalitní krmiva, proto jsou také nejvyšší nákladovou položkou. Zemědělské družstvo z velké části používá na výkrm dojníc vlastních krmiv z důvodu rostlinné výroby, avšak je důležitá vyváženost krmných dávek a rozdílné složení krmiv, proto je nutné část dokupovat. Průměrně za sledované období krmiva tvořily 41,72 %, nejvyšší náklady byly v roce 2014 a to ve výši 43,24 %. Druhou nejvyšší nákladovou položkou jsou režijní náklady, kam patří práce stojů zemědělské techniky, výrobní a správní režie. Režijní náklady tvořily v roce 2013–2015 průměrně 27,96 % celkových nákladů, nevyšší byly v roce 2013, tvořily 28,85 %. Pro zemědělskou výrobu hraje důležitou roli lidský faktor. Lidská práce musí být oceněna, pracovní náklady

tvoří významnou nákladovou položku při chovu skotu, průměrně tvoří 14,16 %. Strukturu nákladů, tj. procentní podíl jednotlivých položek nákladů na celkových nákladech, zobrazuje příloha D.

Po odečtení vedlejších výrobků od celkových nákladů na chov dojníc vznikají skutečné náklady na výrobu tržního mléka, které jsou vyděleny celkovými vyprodukovanými litry mléka určeného pro trh, uvedené zachycuje položka „Náklady po odpočtu“ v tabulce číslo 7, ze strany 36.

Jak je patrné z tabulky číslo 7, náklady před odpočtem byly v roce 2015 nejnižší za sledované období i přes fakt, že bylo vyrobeno o 24 714 litrů mléka více než v roce 2013 (tabulka číslo 6, str. 35), je to dáno zejména snížením režijních nákladů a odpisů (příloha D).

Oceněním vedlejších výrobků a jejich odpočtem z celkových nákladů dochází ke snížení nákladů na litr vyrobeného mléka určeného pro trh, což zobrazuje tabulka číslo 7. K největšímu snížení nákladů z důvodu odpočtu vedlejších produktů došlo v roce 2015, kdy celkové náklady poklesly o 6,65 %. V roce 2013 činily skutečné náklady na litr prodaného mléka 8,65 Kč. V roce 2015 došlo ke snížení oproti roku 2013 o 0,59 Kč a náklady byly vyčísleny na 8,06 Kč za litr.

4.7 Varianty prodeje mléka zemědělského družstva Bořitov

Zemědělské družstvo dodávalo v letech 2013–2015 převážnou většinu tržního mléka (91,65 %) odbytovému družstvu Morava. Pouze 8,35 % z celkového tržního mléka bylo prodáno přímým prodejem prostřednictvím mléčných automatů.

4.7.1 Prodej prostřednictvím odbytového družstva Morava

Činností Moravy, mlékařského odbytového družstva je zprostředkování prodeje zemědělských komodit a poskytování služeb svým členům. Jedná se například o prodej pohonných hmot, dezinfekčních a hygienických prostředků pro zemědělskou prvovýrobu, krmných směsí, agrochemie, dále poskytování právních služeb (Morava – MOD, 2016). Rozhodující činností je nákup a prodej mléka od členských podniků a zajištění jeho prodeje zpracovatelům, což jsou mlékárny. Nejvyšší podíl mléka nakoupeného družstvem Morava zpracovává mlékárna Olma v Olomouci.

Mléko ze zemědělského družstva ZEPO Bořitov je prostřednictvím odbytového družstva Morava, dodáváno do mlékárny Olešnice, což se pozitivně projevuje v přepravních nákladech, Bořitov je od Olešnice vzdálen pouze 26,3 km. Mléko je dodáváno na základě smluvního vztahu. Smluvní vztah s mlékařským odbytovým družstvem je pro zemědělské družstvo velmi důležitý, poněvadž družstvo, jako producent mléka má jistotu, že vyprodukované mléko bude nakoupeno, znakem mléka je, že se nedá dlouhodobě skladovat a musí být zajištěn jeho dlouhodobý odběr.

O ceně prodaného mléka ZEPO Bořitov nejedná. Sjednání ceny je výlučnou záležitostí družstva Morava, které se snaží dojednat maximální ceny s jednotlivými mlékárnami. Zemědělské družstvo, jako prvovýrobce, nemůže cenu téměř ovlivnit.

Podmínky stanovení ceny pro prvovýrobce mléka jsou dány kupní smlouvou. Cenu za měsíční dodávku mléka tvoří následující položky:

- základní cena za litr mléka,
- příplatek za procento bílkoviny (1,10 Kč/l),
- příplatek za procento tuku (0,60 Kč/l),
- množstevní příplatek 0,015 Kč/l za každých průměrných dodaných 1 000 litrů.

Výpočet základní ceny za litr mléka je stanovován na základě výpočtu odbytového družstva Morava. Je nutné si uvědomit, že zemědělské družstvo ZEPO Bořitov není jediným dodavatelem mléka, základní cena za nakoupené mléko tak vzniká i pro ostatní dodavatele a to i s ohledem na výši výkupní ceny na trhu s mlékem.

Družstvo ZEPO Bořitov vystavuje fakturu za mléko odbytovému družstvu Morava vždy k poslednímu dni v měsíci se splatností 30 dní. ZEPO Bořitov se tedy cenu za mléko dozvídá se zpožděním a v době prodeje neví, jakou cenu za prodaný litr obdrží. Příklad faktury a dodacího listu za mléko je uveden v příloze E a F.

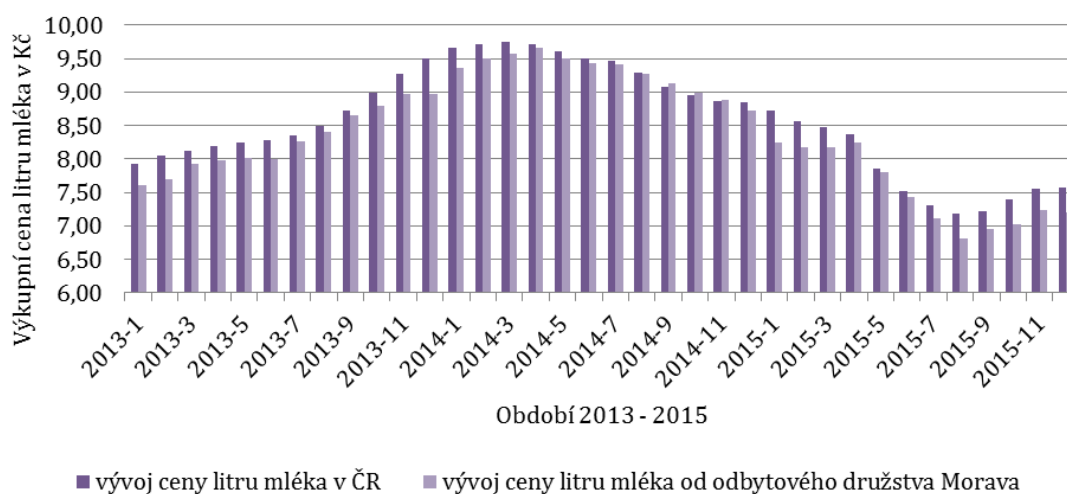
4.7.1.1 Výkupní cena mléka

Základní cena za prodané mléko se získá sečtením všech fakturovaných částek za mléko od odběratelů (mlékáren) v měsíci. Od součtu je odečtena provize Moravy (celkové dodané množství litrů x 0,02Kč/l) a částka za nestandardní mléko⁴. Zůstane částka, která se bude rozdělovat mezi dodavatele mléka. Od takto vypočtené částky se odečtou příplatky za tuk, bílkovinu a množstevní příplatky, výsledná částka je podělena standardními litry a tak je získána základní cena za litr mléka.

Na základě ceny stanovené odbytovým družstvem byly ve sledovaném období získány tržby za mléko. Cena za mléko je závislá na kvalitě dodaného mléka. Tržba závisí na ceně a množství. Cena za litr prodaného mléka je při prodeji odbytovému družstvu jedinou a proto nejdůležitější položkou určující výši výnosů. Nejvyšší ceny byly v roce 2014 a činily v průměru 9,30 Kč, tato hodnota se odráží od celorepublikového průměru, který byl 9,37 Kč za litr. Na obrázku číslo 2, str. 39, je zobrazen vývoj nákupních cen placených odbytovým družstvem Morava zemědělskému družstvu ZEPO Bořitov (příloha G) a průměrných nákupních cen za mléko v ČR v letech 2013–2015 (příloha A).

⁴ Nestandardní mléko je mléko, které nesplňuje stanové požadavky Rady (ES) č. 853/2004 a dalších platných předpisů ČR a EU výše uvedených, které se týkají jakosti syrového kravského mléka.

Obr. 2 Závislost výkupní ceny mléka od odbytového družstva Morava na průměrných výkupních cenách v ČR

Zdroj: Ministerstvo zemědělství (© 2009-2016b), Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, z. s. (© 2016), interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

4.7.1.2 Tržby za mléko dodané do odbytového družstva Morava

Prodané mléko do družstva Morava přibližují údaje v tabulce číslo 8, zjišťujeme, že za toto období družstvo ZEPO Bořitov dodalo celkem 9 408 084,40 litrů mléka při průměrné ceně 8,36 Kč za litr. Nejvyšší výkupní cena 9,30 Kč za litr byla dosažena v roce 2014, zatímco v roce 2015 bylo dosaženo ceny nejnižší 7,52 Kč za litr, což je pouze 80,86 % (7,52/9,30) ceny z roku 2014.

Tab. 8 Tržby za mléko bez DPH v letech 2013–2015 od odbytového družstva Morava

Rok	Prodané množství mléka (l)	Tržby bez DPH		
		Kč	Kč/l	Kumulativní četnost
2013	3 156 875,00	26 088 610,83	8,26	26 088 610,83
2014	3 107 147,00	28 899 224,06	9,30	54 987 834,89
2015	3 144 062,40	23 631 766,73	7,52	78 619 601,62
Celkem	9 408 084,40	78 619 601,62	x	x
Průměr	3 136 028,13	26 206 533,87	8,36	x

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Při porovnání výsledku hospodaření z tabulky číslo 9, str. 40, vznikl v roce 2014 celkový zisk ve výši 2 664 662,69, což je 0,86 Kč za litr (9,30 Kč – 8,44 Kč) a tak při nejnižším prodaném množství 3 107 147 litrů mléka za rok 2014, byly získány nejvyšší zisky. Měsíční údaje o prodaném množství mléka a tržbách bez DPH za mléko jsou uvedeny v příloze G. Rentabilita nákladů je stanovena procentním

podílem mezi výší zisku a náklady po odpočtu a uvádí, že 10,16 % z každé vynaložené koruny nákladů se vrátí v podobě zisku.

Přestože se družstvo Morava snaží prodat mléko se ziskem, v letech 2013 a 2015 v důsledku větší nabídky mléka než byla poptávka, zaznamenalo družstvo ZEPO Bořitov v roce 2013 ztrátu 0,38 Kč za litr a v roce 2015 dokonce 0,55 Kč za litr. Z důvodu těchto ztrát i s ohledem na pozitivní výsledek zisku v roce 2014 byl celkový výsledek prodeje mléka za období negativní a činil ztrátu 0,03 Kč za litr mléka, celková ztráta byla 258 660,91 Kč. Přehled o výnosech a nákladech za mléko a výsledek za prodej litrů mléka obsahuje tabulka číslo 9.

Tab. 9 Ekonomické výsledky z prodeje mléka do MORAVY

Rok	Výnosy v Kč	Náklady v Kč	Výsledek z prodeje mléka v Kč		Rentabilita nákladů v %
			celkový	na l mléka	
2013	26 088 610,83	27 298 120,38	-1 209 509,55	-0,38	-4,43
2014	28 899 224,06	26 234 561,37	2 664 662,69	0,86	10,16
2015	23 631 766,73	25 345 580,78	-1 713 814,05	-0,55	-6,76
Celkem	78 619 601,62	78 878 262,53	-258 660,91	-0,03	-0,33

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Vliv ceny za litr prodaného mléka a množství litrů prodaného mléka zkoumá Laspeyresův nebo Paascheho index. Pro výpočet bude použit Laspeyresův index, který zkoumá cenu v běžném období (2014, 2015) proti ceně základního období (2013) při stejném množství, které odpovídá základnímu období (2013). Laspeyresův vzorec při výpočtu v různých letech uvádí sále stejnou váhu $\sum q_0 p_0$, u Paascheho indexu se váhy každým rokem mění např. $\sum q_0 p_1$; $\sum q_0 p_2$; $\sum q_0 p_3$. Laspeyresův index je používán i metodikách výpočtů ČSÚ (Český statistický úřad, 2016c). Údaje potřebné pro výpočet zobrazuje tabulka číslo 8, str. 39.

$$I = \frac{\sum q_0 p_1}{\sum q_0 p_0} = \frac{\sum 3156875 * 9,30}{\sum 3156875 * 8,26} = \frac{29358937,50}{26075787,50} * 100 = 112,59 \%$$

Z uvedeného výpočtu je možné vyvodit, že na základě množství vyrobeného mléka v roce 2013, vzrostly ceny v roce 2014 v relativním vyjádření o 12,59 % v absolutním vyjádření o 3 283 150 Kč.

Obdobně lze vypočítat i pro běžné období 2015 a základní období 2013.

$$I = \frac{\sum q_0 p_1}{\sum q_0 p_0} = \frac{\sum 3156875 * 7,52}{\sum 3156875 * 8,26} = \frac{23739700,00}{26075787,50} * 100 = 91,04 \%$$

Vezmeme-li v úvahu vyrobené množství litrů mléka v roce 2013, klesly ceny v roce 2015 oproti roku 2013 v relativním vyjádření o 8,96 % a v absolutním vyjádření o 2 336 087,5 Kč.

4.7.2 Prodej prostřednictvím mléčných automatů

Vlivem nepříznivé výkupní ceny mléka na českém trhu se zemědělské družstvo ZEPO Bořitov rozhodlo pořídit vlastní automaty na mléko.

Výkupní cena mléka se v roce 2010 pohybovala hluboce pod výrobními náklady, nejnižše klesla v lednu na 6,64 Kč za litr mléka. Dalším podnětem pro pořízení automatů byla snaha zemědělského družstva přiblížit se konečnému zákazníkovi, s kterým bude moci budovat vztah.

V roce 2010 nakoupilo družstvo dva automaty na mléko, financované úvěrem. Tyto automaty jsou umístěny v Blansku a Boskovicích. Úrok byl splacen v září roku 2015. Dále byl pořízen užitkový vůz Renault Master, který je vybaven speciálně pro dopravu mléka z mléčnice do mléčných automatů. Tento automobil byl pořízen formou finančního leasingu. Automat umístěný v Kuřimi byl pořízen formou finančního leasingu, kdy k odkoupení došlo po třech letech nájmu. V roce 2014 byl pořízen čtvrtý mléčný automat do Černé Hory, který byl spolufinancován z dotací EU a to ve výši 40 %, konkrétně se jednalo o Program rozvoje venkova.

Je nutné uvést, že družstvo dodává mléko do vlastních automatů v Kuřimi, Černé Hoře, Blansku a Boskovicích. Dále má smluvní vztah se společností Apeleka, s. r. o., které dodává pouze mléko a ona jej již prodává ve svých vlastních automatech v Brně. Na základě smlouvy o obstarávání prodeje mléka, platí zemědělské družstvo společnosti Apeleka za prodej mléka. Společnost mléko odkoupí a o prodej se stará sama, družstvu tak nevznikají žádné další náklady na provoz a údržbu automatů. Množství takto prodaného mléka se v roce 2013–2015 pohybovalo v rozmezí 54 560 litrů – 69 670 litrů (příloha H).

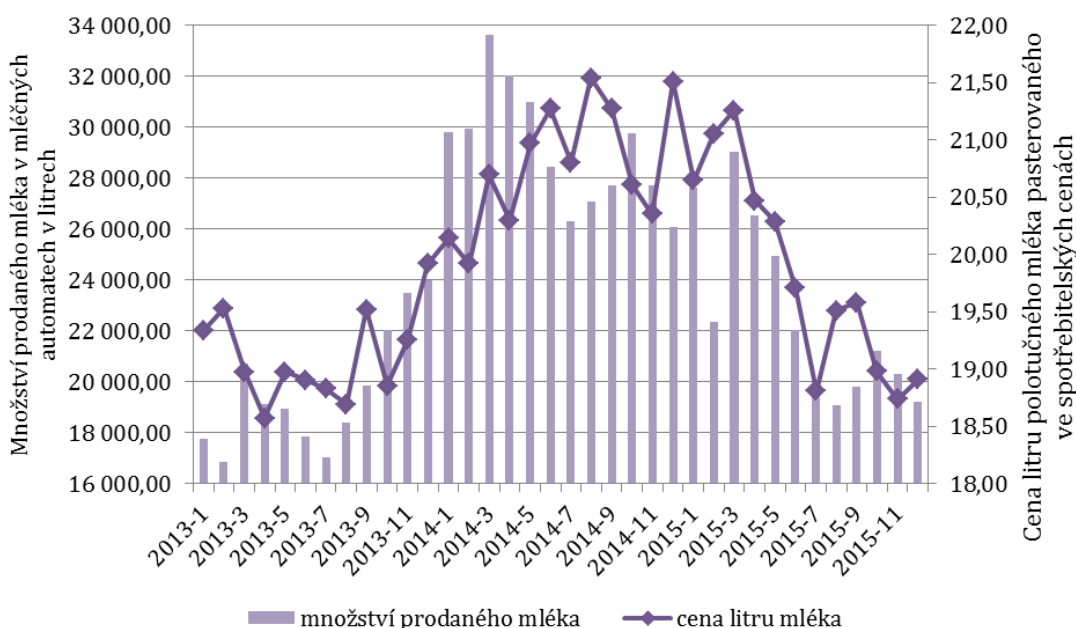
Automaty, které vlastní zemědělské družstvo ZEPO Bořitov, byly zakoupeny od společnosti TOKO AGRI, a.s. Do Blanska a Boskovic byl zakoupen mléčný automat model XL – kov, do Kuřimi a Černé Hory model L-kov:

- Model XL kov – jedná se o model pro venkovní i vnitřní využití, který má dva nerezové tanky objemu 2x 200 litrů. Po každém výdeji dochází k čištění prodejního výklenku párou. Z automatu je možné získat 0,5 či 1 litr mléka. Součástí automatu na mléko je automat na prodej láhví. V automatu je udržována stále stejná teplota z důvodu klimatizace, která odolává teplotním výkyvům (kontrola alarmem). Automat přijímá mince bez možnosti vrácení.
- Model L – kov – jedná se o model pro venkovní i vnitřní využití. Součástí je jeden nerezový tank o objemu 200 litrů, automat na prodej láhví. Automat přijímá mince bez možnosti vrácení, je možné nastavit dávkování ve výši 0,5 a 1 litr mléka. Výklenek je čištěn párou po každém výdeji mléka. Klimatizace je odolná vůči teplu a mrazu, v automatu je udržována stále stejná teplota, která je kontrolována alarmem (Tmléko, ©2016).

Prodej mléka v automatech úzce souvisí s prodejní cenou mléka v obchodních řetězcích, kdy nižší cenu spotřebitel v mnohých případech upřednostní nad kvalitou. Pokud dochází ke zvyšování cen mléka v obchodních řetězcích, je pravděpodobné, že spotřebitel bude volit levnější a kvalitnější cestu, tedy koupí mléka z mléčného automatu, kde stojí litr mléka stabilně 15 Kč. V září roku 2014 byla cena 1 litru polotučného mléka pasterovaného v supermarketech nejvyšší za sledované období,

kdy činila 21,54 Kč za litr (příloha I), proto je tento rok množství spotřebovaného mléka v automatech nejvyšší, bylo prodáno 349 615 litrů (příloha H). Důvodem je nízká cena 1 litru mléka v mléčných automatech. Při poklesu ceny mléka v obchodech klesá i prodej mléka v automatech, protože cena čerstvého mléka z mléčných automatů již není pro spotřebitele tak výhodná, raději zakoupí mléko v obchodní řetězcích, kde mají všechny potraviny na jednom místě. Závislost proměnných zobrazuje následující obrázek číslo 3.

Obr. 3 Vliv ceny litru polotučného pasterovaného mléka v Jihomoravském kraji na množství prodaného mléka v mléčných automatech ZEPO Bořitov

Zdroj: Český statistický úřad (2016b), Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Průměrná cena litru prodáváného mléka v supermarketech za sledované období činila 19,91 Kč. Polovina zkoumaného souboru dosahovala hodnot nižších než 19,82 Kč za litr mléka. Nejnižší cena 18,57 Kč za litr byla sledována v dubnu roku 2013, kdy bylo prodáno 19 136 litrů mléka v mléčných automatech. Nejvýše spotřebitelská cena mléka vystoupala v srpnu roku 2014, kdy bylo možné mléko nakoupit za 21,54 Kč za litr, v tomto měsíci prodalo zemědělské družstvo prostřednictvím svých automatů 27 106 litrů mléka. Přičemž rozdíl mezi nevyšší prodejní a nákupní cenou za sledované období byl 2,97 Kč za litr.

Co se týče množství prodaného mléka v mléčných automatech, nejnižší hodnota 16 871 litrů byla zaznamenána v únoru 2013, kdy se spotřebitelská cena mléka pohybovala v pod hranici mediánu ve výši 19,53 Kč. Nejvyšší množství mléka v automatech 33 616 litrů, bylo prodáno v březnu roku 2014, kdy prodejní cena v obchodních řetězcích byla 20,70 Kč za litr.

Výše uvedené odstavce ze str. 42 a tabulka číslo 10 vychází z údajů uvedených v přílohách H a I.

Tab. 10 Základní statistické charakteristiky zkoumaných dat v souboru

Popisná charakteristika	Cena za litr mléka v Kč	Množství prodaného mléka v litrech
Střední hodnota	19,91	23817,89
Medián	19,82	22911,00
Minimum	18,57	16871,00
Maximum	21,54	33616,00
Variační rozpětí	2,97	16745,00

Zdroj: Český statistický úřad (2016b), interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Nejvyšší podíl z výnosů tvoří tržby za mléko, které bylo v mléčných automatech prodáno. Za sledované období byly tržby za mléko nejvyšší v roce 2014. Jak je patrné z tabulky číslo 11, bylo prodáno největší množství mléka a to z důvodu vysokých cen mléka v obchodních řetězcích.

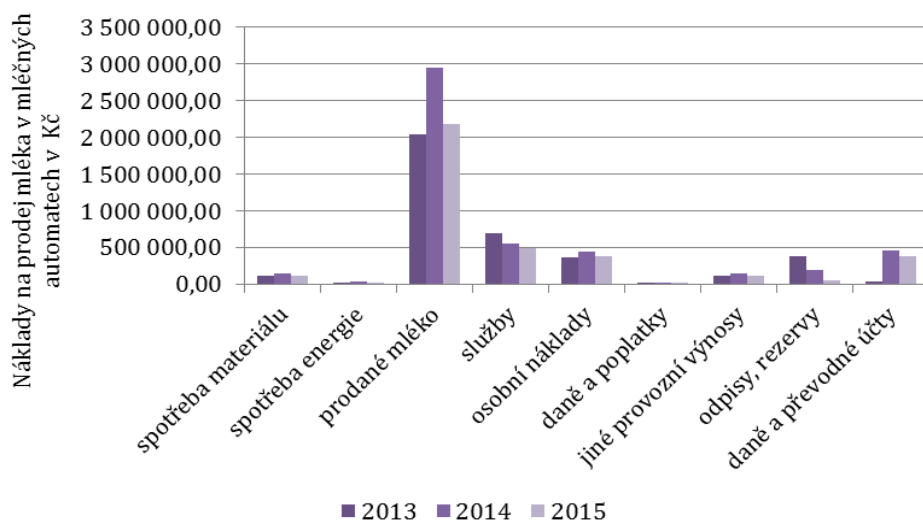
Tab. 11 Celkové tržby bez DPH z prodeje mléka v automatech

Rok	Prodané množství mléka (l)	Tržby bez DPH		
		Kč	Kč/l	Kumulativní četnost
2013	236 065,00	3 293 356,30	13,95	3 293 356,30
2014	349 615,00	4 778 165,88	13,67	8 071 522,18
2015	271 764,00	3 786 574,79	13,93	11 858 096,97
Celkem	857 444,00	11 858 096,97	x	x
Průměr	285 814,67	3 952 698,99	13,85	x

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Nejvyšší nákladovou položkou je prodané mléko oceněné ve skutečných výrobních nákladech. Druhou nejvyšší položkou jsou služby, které jsou tvořeny zejména náklady na opravy a udržování mléčných automatů a náklady spojenými s obstaráváním prodeje mléka. Obstaráváním prodeje mléka se rozumí prodej mléka společnosti Apeleka, která vlastní automaty na mléko. Patří sem také nájemné, které zemědělské družstvo platí za pronájem plochy, kde stojí mléčné automaty. Osobní náklady tvoří mzda zaměstnance, jehož pracovní náplní je zajišťování provozu automatů, kam patří doprava mléka do automatů, doplňování mléka do mléčných tanků, sanitace tanků, doprava neprodaného mléka zpět do zemědělského družstva. Náklady na prodej mléka v mléčných automatech přibližuje obrázek číslo 4, který vychází z dat uvedených v příloze J.

Obr. 4 Náklady z prodeje mléka v automatech

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

V roce 2013 došlo při prodeji mléka v mléčných automatech ke ztrátě, ve výši 1,42 Kč za litr, při rentabilitě – 8,85 %, bylo prodáno 236 065 litrů mléka (tabulka číslo 11, str. 43), což je nejméně za sledované období. Spotřeba tržního mléka byla velmi nízká a to ve všech měsících roku v porovnání s následujícími lety 2014 a 2015. Důvodem malé spotřeby mléka mohl být strach z konzumace syrového mléka. Dalším důvodem bylo špatné strategické umístění automatů. V dalších letech byly dva automaty přesunuty ke Kauflandu v Blansku a Boskovicích, kde dochází k nejvyšší koncentraci zákazníků z důvodu velkého počtu parkovacích míst. V blízkosti Kauflandu v Blansku a Boskovicích se nachází i další obchody, pro zákazníka je tak dostupné vše na jednom místě. Automaty jsou všem na očích a zákazníci nemusí zajíždět pro mléko někam jinam.

Tab. 12 Ekonomické výsledky z prodeje mléka v automatech

Rok	Výnosy v Kč	Náklady v Kč	Výsledek z prodeje mléka		Rentabilita nákladů v %
			Kč	Kč/l	
2013	3 445 802,30	3 780 528,15	-334 725,85	-1,42	-8,85
2014	4 940 830,22	4 969 551,11	-28 720,89	-0,08	-0,58
2015	3 916 902,31	3 762 948,81	153 953,50	0,57	4,09
Celkem	12 303 534,83	12 513 028,07	-209 493,24	-0,93	-1,67

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Celkový výsledek z prodeje mléka v automatech byl za celé období 2013–2015 ztrátový z důvodu záporného prodejního výsledku v roce 2013 a 2014. Příčinou

ztráty bylo malé množství prodaného mléka v automatech a vysoké náklady na výrobu mléka a provoz mléčných automatů.

4.8 Celkové ekonomické výsledky z prodeje mléka

Pro posouzení celkových ekonomických výsledků je nutné sečíst výsledky hospodaření obou variant prodeje mléka. K celkovým výnosům z prodeje mléka je nutné připočítat tržby za prodaná zvířata. Tato výnosová položka úzce souvisí s chovem dojných krav, protože je nutné ve stádu udržovat podíl zdravých krav v produktivním věku s vysokou užitkovostí. Dojnice, které tuto podmínku nesplňují je nutné ze stáda vyřadit na jatka. Dále do této položky patří prodej telat k dalšímu chovu v hospodářských střediscích. Výsledek hospodaření příznivě ovlivnily i dotace, které jsou poskytovány na podporu krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka dle článku 68, nařízení Rady (ES) č. 73/2009.

Tab. 13 Výnosy navýšené o tržby za prodaná zvířata a dotace na dojené krávy

Položky	2013	2014	2015	
	Kč	Kč	Kč	
Výnosy	32 042 647,94	36 775 154,21	31 492 376,45	
Z toho	prodej v automatech	3 445 802,30	4 940 830,22	3 916 902,31
	prodej do Moravy	26 088 610,83	28 899 224,06	23 631 766,73
	tržby za prodaná zvířata	1 826 276,40	1 729 128,00	1 501 325,00
	dotace na dojené krávy	681 958,41	1 205 971,93	2 442 382,41
Náklady	31 078 648,53	31 204 112,48	29 108 529,59	
Z toho	na prodej v automatu	3 780 528,15	4 969 551,11	3 762 948,81
	na prodej do Moravy	27 298 120,38	26 234 561,37	25 345 580,78

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Po započínání výše zmíněných položek došlo k navýšení výnosů a celkový hospodářský výsledek z prodeje mléka za jednotlivé roky i za celé zkoumané období se dostal do kladných čísel, které zobrazuje tabulka číslo 14 na str. 46.

Tab. 14 Celkové ekonomické výsledky prodeje mléka

Rok	Výnosy v Kč	Náklady v Kč	Výsledky z prodeje mléka		Rentabilita nákladů v %
			Kč	Kč/l	
2013	32 042 647,94	31 078 648,53	963 999,41	0,28	3,10
2014	36 775 154,21	31 204 112,48	5 571 041,73	1,61	17,85
2015	31 492 376,45	29 108 529,59	2 383 846,86	0,70	8,19
Celkem	100 310 178,60	91 391 290,60	8 918 888,00	0,87	x

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015) – vlastní zpracování

Celkové ekonomické výsledky prodeje mléka ukazují, že zisky z prodeje mléka jsou pro podnik důležitými výnosovými položkami, jelikož část hospodářských středisek v zemědělském družstvu je ztrátová. Jedná se zejména o střediska chovu masného skotu, chovu prasat, drůbeže, bioplynové stanice, pomocné rostlinné výroby, mícháren krmiv, jatek, správního střediska a ubytovny s rekreačním zařízením.

Naopak nejvyšší zisky jsou získány ve středisku rostlinné výroby, které vykazuje relativně vysoké tržby proti odpovídajícím nákladům, je to z důvodu poptávky na trhu po obilí a především po olejninách. Je možno uvést, že rostlinná výroba v každém zemědělském podniku, a tedy i v družstvu ZEPO Bořitov, tvoří významnou součást celého hospodářského družstva.

5 Diskuze a vyhodnocení přínosů bakalářské práce

Problém týkající se efektivnosti variant prodeje mléka a tím pádem i provozování samotného střediska chovu krav s mléčnou užitkovostí je velmi specifické téma. Nelze jednoznačně definovat, zda by bylo správné toto středisko v rámci zemědělského družstva zcela vyřadit, jak je patrné z výše řešených kapitol, kde jsou popsány faktory, které určují, kterým směrem se bude toto odvětví vyvíjet. Uvedené faktory budou shrnuty v následujících bodech:

1. Samotný chov dojníc, produkce mléka a jeho skladování vymezují legislativní předpisy, které je nutné důsledně dodržovat, tímto vznikají zemědělskému družstvu vysoké náklady, které jsou spojené s neustálým zjišťováním aktuálních informací, ale také s neustále se zvyšujícími požadavky na hygienu a vybavenost dojíren a stájí.
2. Dalším faktorem, který neustále komplikuje vývoj tohoto odvětví je cenová situace na trhu s mlékem, kdy při velmi nízkých výkupních cenách odbytovými organizacemi, jsou družstva mnohdy nucena prodávat mléko pod cenou výrobních nákladů. Z důvodu této komodity velmi citlivé na dobu trvanlivosti není možné čekat na vyšší cenu a mléko je nutné vždy prodat.
3. Jednotlivé ekonomiky států a Evropská unie si jsou této nepříznivé situace vědomy. Není cílem žádného státu, aby došlo k zrušení střediska chovu dojníc v jednotlivých podnicích, proto jsou na chov skotu a vůbec podporu odvětví poskytovány nemalé dotace, které pomáhají podnikům dosahovat alespoň vyrovnání nákladů a výnosů.
4. Zrušení tohoto odvětví není cílem ani samotných podniků, které i přes nepříznivou situaci tyto chovy stále udržují. Důvodem je specifické fungování zemědělských podniků, provázanost jednotlivých středisek, zejména rostlinné a živočišné výroby, kdy vzniká velké množství produktů, které mohou být v jednom středisku nepoužitelné, avšak v dalších střediscích se bez nich nelze obejít.
5. Od roku 2010 se v České republice postupně začal rozvíjet trend prodeje mléka přímo konečným zákazníkům, a to prostřednictvím mléčných automatů. Podnikům, které se rozhodly této varianty využít a povzbudit tak zisky z prodeje mléka, začaly postupně vznikat další náklady spojené s hygienickými požadavky na provoz automatů, mléčné automaty musely být nakoupeny, což často způsobilo zvýšení zadluženosti zemědělských družstev, avšak prodej vlastního mléka a přiblížení se konečným spotřebitelům, kteří mají důvěru v regionální potraviny z českého chovu, vedl k navýšení ziskovosti prodeje mléka a to zejména v obdobích, kdy cena mléka v supermarketech dosahovala velmi vysokých hodnot.

6 Závěr

Ekonomiku produkce mléka v družstvech, které chovají dojně krávy, je třeba soustavně sledovat a snažit se o to, aby nebyla zaznamenána ztráta, což je v případě současné situace na trhu s mlékem velmi složitý úkol. Vzniklá ztráta pak musí být nahrazována zisky, které přináší tržní produkce rostlinné výroby. Samotná živočišná výroba je závislá na produktech rostlinné výroby (zelené krmění, výrobky mícháren). Proto by se zemědělský podnik ZEPO Bořitov měl i nadále snažit splňovat požadavky české legislativy a evropských předpisů, aby měl nárok na získání dotací, které jsou na zmírnění ztrát v tomto odvětví poskytovány. Výplata dotací společně se zisky z prodeje zvířat jsou jedinou šancí, jak udržet odvětví výroby a prodeje mléka v kladných hospodářských výsledcích.

Z prodeje mléka družstvu plynou výnosy celoročně, ovšem z důvodu vysokých nákladů není možné vnímat toto jako přínos. Dotace, které jsou na mléko vypláceny, nenapomáhají pravidelnému zvyšování tržeb, jelikož se vyplácí jednorázově.

Co se týká zvyšující užitekosti dojníc, je to pozitivním jevem, poněvadž umožňuje snížit počty dojníc a tím i náklady, například na počty zaměstnávaných ošetřovatelů, dále dochází ke zvýšení produktivity práce v souvislosti s použitým způsobem ustájení a hygienického získávání a ošetřování mléka. Na druhou stranu se zvyšující doživostí dochází i ke zvyšování počtu vyprodukovaného mléka, což vyvolává otázku, kam s tímto vyrobeným mlékem, jelikož celková situace na českém a evropském trhu je přebytková. Řešením je prodej mléka na světovém trhu, např. v Číně, to se v podařilo například mlékárně Madeta. Prodej mléka do třetích zemí ovšem vyžaduje kvalifikované pracovníky, znalost cizích jazyků a možnosti sjednání prodeje mléka a mléčných výrobků. Jelikož všechny družstva nemohou splnit tyto podmínky, naskýtá se možnost využít pro tyto účely odbytová družstva. Odbytové družstvo Morava však možnost vývozu mléka do zahraničí zatím nenabízí. Další možností je úprava čerstvého mléka na mléko sušené, což je ovšem složitý technologický proces, který by pro podnik znamenal vysoké náklady, tato možnost je pro zemědělské družstvo Bořitov nereálná, a to zejména v souvislosti s investicí družstva v roce 2013 do výstavby bioplynové stanice, kdy došlo ke zvýšení zadluženosti zemědělského družstva.

Co se týče přímého prodeje mléka v mléčných automatech, byl v roce 2013 a 2014 zaznamenán záporný hospodářský výsledek. Na tuto variantu prodeje také působí velké množství faktorů. V první řadě jen nutné zmínit náklady, které s sebou nese samotný provoz mléčných automatů, neustálé sledování čerstvosti a kvality mléka a doprava mléka do automatů. Množství prodaného mléka v automatech samozřejmě také ovlivňuje celková situace na trhu s mlékem, pokud obchodní řetězce budou nabízet levné mléko, bude český spotřebitel raději volit levnější a méně kvalitní mléko. Přesto zemědělské družstvo ZEPO Bořitov uvažuje o nákupu dalšího mléčného automatu a tím chce přispět k lepšímu využití dopravních prostředků, obsluhy automatů a získaných zkušeností z dosavadního prodeje.

7 Literatura

Monografie

- BRČÁK, J., SEKERKA, B., SVOBODA, R. *Mikroekonomie: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 283 s. ISBN 978-80-7380-453-4.
- HILL, E., OSULLIVAN, T. – OSULLIVAN, C. *Creative Arts Marketing*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2001. 368 s. ISBN 0-7506-2237-7.
- JAKUBÍKOVÁ, D. *Strategický marketing: Strategie a trendy*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 368 s. ISBN 978-80-247-4670-8.
- JUREČKA, V., a kol. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.
- KADLEC, P., DOSTÁLOVÁ, J., a kol. *Potravinářské zbožíznalství: Technologie potravin*. Ostrava: Key Publishing, 2014. 425 s. ISBN 978-80-74-18-208-2.
- KARLÖF, B., LÖVINGSSON, F., H. *Management od A do Z: klíčové pojmy a termíny*. Brno: Computer Press, 2006. 309 s. ISBN 80-251-1001-X.
- KOPEČEK, P. *Aktualizovaná metodika hodnocení ekonomiky výroby mléka* [online]. Agrovýzkum Rapotín s. r. o., 2012, **2012**(1) [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.agritech.cz/clanky/2012-1-12.pdf>
- KOTLER, P., ARMSTRONG, G. *Marketing*. Praha: Grada, 2004. 855 s. ISBN 80-247-0513-3.
- KOTLER, P., ARMSTRONG, G. *Principles of marketing*. 1. vyd. Harlow: Pearson, 2014. 716 s. ISBN 978-0-273-78699-3.
- KVAPILÍK, J. *Hodnocení ekonomických ukazatelů výroby mléka*. [online]. Praha Uhřetěves: Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i., 2010. 78 s. ISBN 978-80-7403-059-8. Dostupné z: http://www.vuzv.cz/sites/File/SKOT/EKONOMIKA/Methodika_Kvapilik_naklady_mleko.pdf
- KVAPILÍK, J., a kol. *Ročenka chov skotu v České republice: Hlavní výsledky a ukazatele za rok 2015* [online]. Praha: Českomoravská společnost chovatelů, a. s. Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i., Praha-Uhřetěves Svaz chovatelů českého strakatého skotu, z. s. Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, z. s. Česk, 2016, 89 s. [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.cmsch.cz/store/rocenka-chovu-skotu-2015.pdf>
- MARTINOVIČOVÁ, D., KONEČNÝ, M., VAVŘIVA, J. *Úvod do podnikové ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 208 s. ISBN 978-80-247-5316-4.
- MLÁDKOVÁ, A., a kol. *Zemědělství 2015* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016, 150 s. [cit. 2016-12-11]. ISBN 78-80-7434-292-9. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocnia-hodnotici-zpravy/publikace-zemedelstvi/zemedelstvi-2015.html>

- PETEROVÁ, J. *Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů*. 4.vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010, 251 s. ISBN 978-80-213-2053-6.
- PODĚBRADSKÝ, Z. *Nové poznatky v ekonomice výroby mléka a jatečných prasat: (studijní zpráva) = New findings in the economics of milk and beef cattle production : (review)*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1999. 58 s. ISBN 80-7271-039-7.
- PODĚBRADSKÝ, Z. *Vybrané metodické problémy ekonomického hodnocení komodit živočišného původu: (úloha meziprojektu vlastní výroby v ekonomice)*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2001. 29 s. ISBN 80-7271-068-0.
- POLÁČKOVÁ, J. *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. 73 s. ISBN 978-80-86671-75-8.
- POPEŠKO, B. *Moderní metody řízení nákladů: jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení*. Praha: Grada, 2009, 233 s. ISBN 978-80-247-2974-9.
- PRESOVÁ, R. *Nástroje podpory prodeje v obchodních vztazích*. Brno, 2009, 155 s. Disertační práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. JUDr. Ing. Oldřich Tvrdoň, CSc.
- RŮŽIČKOVÁ, P. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 5., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 152 s. ISBN 978-80-247-5534-2.
- SAMKOVÁ, E., a kol. *Mléko: produkce a kvalita: Milk: production and quality: vědecká monografie*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2012. 240 s. ISBN 978-80-7394-383-7.
- SIMEONOVÁ, J., GAJDŮŠEK, S., INGR, J. *Zpracování a zbožíznalství živočišných produktů*. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2003, 122 s. ISBN 80-7157-708-1.
- SYNEK, M. *Manažerská ekonomika*. 3. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003, 466 s. ISBN 80-247-0515-X.
- SYNEK, M. *Manažerská ekonomika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 471 s. ISBN 978-80-247-3494-1.
- SYRŮČEK, J., BURDYCH, J. *Ekonomické ukazatele výroby mléka v roce 2014* [online]. Praha Uhřetíněves: Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i, 2015, **2015**(7) [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: http://www.vvs.cz/system/uploaded_files/258/original/nas-chov-7-2015.pdf?1434357175
- VAŠTÍKOVÁ, M. *Marketing služeb: efektivně a moderně* [online]. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008 [cit. 2015-12-18]. ISBN 978-80-247-2721-9. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=acVZtPO-KgIC>

Internetové zdroje

- AGroConsult.: Agronormativy* [online]. 2015 [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.agronormativy.cz/genframes;jsessionid=BA6B0A671733A2854973C292B15387E1?thl=2&snid=7926&otn=str1>
- Az-data.cz: Časové rozlišení* [online]. ©2015 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.az-data.cz/slovník/casove-rozliseni>
- Český statistický úřad: Zemědělské subjekty podle právních forem.* [online]. 2014a [cit. 2015-12-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/270151-14-n_2014-01
- Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2014* [online]. 2014b [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112014-aco9yecp09>
- Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2015* [online]. 2015 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>
- Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2016* [online]. 2016a [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>
- Český statistický úřad: Šetření průměrných cen vybraných výrobků - potravinářské výrobky* [online]. 2016b [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/šetreni-prumernych-cen-vybranych-vyrobku-potravinarske-vyrobky-rijen-2016>
- Český statistický úřad: Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele)* [online]. 2016c [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2016.pdf/ea55ba31-28a7-4f91-8aff-45cbd311f1dd?version=1.3
- Management Mania: Příjem* [online]. ©2011-2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/prijem>
- Ministerstvo zemědělství: Bezpečnost potravin A - Z* [online]. ©2012 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92467.aspx>
- Ministerstvo zemědělství: Ruské sankce* [online]. ©2009-2016a [cit. 2016-12-26]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/ruske-sankce/>
- Ministerstvo zemědělství: Ceny mléka 2015, prosinec 2015.* [online]. ©2009-2016b [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.apic-ak.cz/ceny-mleka-2015.php>
- Ministerstvo zemědělství: Program rozvoje venkova 2014-2020* [online]. ©2009-2016c [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>
- Ministerstvo zemědělství: Ministr zemědělství Jurečka rozhodl o další podpoře pro sektor mléka. Na vysoce kvalitní mléko a dojnice dá resort přes 800 milionů ko-*

- run* [online]. ©2009–2016d [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2016_ministr-zemedelstvi-jurecka-rozhodl-o.html
- Morava – MOD: Obchodní činnost* [online]. 2016 [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.morava-mod.cz/obchodni--innost.html>
- Normativy pro zemědělskou a potravinářskou výrobu AGroConsult: Ukazatele finanční analýzy* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2009–2016d [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.agronormativy.cz/genframes;jsessionid=BA6B0A671733A2854973C292B15387E1?thl=2&snid=7926&otn=str1>
- Sputnik: Medveděv vysvětlil prodloužení potravinového embarga* [online]. ©2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/byznys/201606303425204-medvedev-prodlouzeni-potravinove-embargo/>
- Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, z.s.: Výkupní ceny mléka v České republice v posledních 3 letech* [online]. ©2016 [cit. 2016-12-11].
- Tmléko: Automaty na mléko* [online]. ©2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.tmléko.cz/automat-na-mléko/>
- ZEPO Bořitov: Kontakt* [online]. © 2016a [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://zepoboritov.cz/kontakt/>
- ZEPO Bořitov: výroční zpráva [2015]* [online]. 2016b [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=594739>
- ZEPO Bořitov: Živočišná výroba* [online]. © 2016c [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://zepoboritov.cz/zivocisna-vyroba/>

Právní předpisy

- ČESKO. *Vyhláška č. 77/2003 Sb. ze dne 6. března 2003, kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje*. In: Sběrka zákonů České republiky.
- ČESKO. *Zákon č. 166/1999 Sb. ze dne 13. července 1999, o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)*. In: Sběrka zákonů České republiky.
- ČESKO. *Vyhláška č. 289/2007 Sb. ze dne 14. listopadu 2007, o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství*. In: Sběrka zákonů České republiky.
- ČESKO. *Zákon č. 536/1991 Sb. ze dne 12. prosince 1991, o účetnictví*. In: Sběrka zákonů České republiky.
- ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník*. In: Sběrka zákonů České republiky.

- ČESKO. *Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. ledna 2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. In: Sbíрка zákonů České republiky.
- ČESKO. *Nářízení vlády č. 60/2012 Sb. ze dne 15. února 2012 o stanovení některých podmínek pro poskytování zvláštní podpory zemědělcům*. In: Sbíрка zákonů České republiky.
- ČESKO. *Nářízení vlády č. 366/2015 Sb. ze dne 14. prosince 2015 o stanovení některých podmínek provádění dočasné mimořádné podpory pro zemědělce v odvětví živočišné výroby*. In: Sbíрка zákonů České republiky.
- EVROPSKÁ UNIE. *Nářízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nářízení o společné organizaci trhů“)* [online]. ©1998–2016. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1458498896908&uri=CELEX:32007R1234>
- EVROPSKÁ UNIE. *Nářízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu*. ©1998–2016. [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1461486490954&uri=CELEX:32004R0853>
- EVROPSKÁ UNIE. *Nářízení Rady (ES) č. 73/2009 ze dne 19. ledna 2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce a kterým se mění nářízení (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a zrušuje nářízení (ES) č. 1782/2003*. ©1998–2016. [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1461694268585&uri=CELEX:32009R0073>
- EVROPSKÁ UNIE. *Nářízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nářízení o blokových výjimkách)*. [online]. ©1998–2016. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:0047:cs:PDF>

Přílohy

A Průměrné výkupní ceny mléka v ČR placené producentům mléka od odbytových organizací

Měsíc	2013	2014	2015
	Kč/l	Kč/l	Kč/l
Leden	7,93	9,66	8,72
Únor	8,05	9,72	8,56
Březen	8,12	9,75	8,47
Duben	8,20	9,72	8,37
Květen	8,24	9,61	7,86
Červen	8,29	9,51	7,52
Červenec	8,36	9,46	7,31
Srpen	8,50	9,29	7,18
Září	8,72	9,07	7,22
Říjen	8,99	8,95	7,39
Listopad	9,28	8,86	7,55
Prosinec	9,50	8,84	7,58
Průměr	8,52	9,37	7,81

Zdroj: Ministerstvo zemědělství (© 2009-2016b), Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, z. s. (© 2016)

B Rozvahy zemědělského družstva ZEPO Bořitov

Položka	Sledované období					
	2013		2014		2015	
	v Kč	v %	v Kč	v %	v Kč	v %
AKTIVA CELKEM	202 927,00	100,00	202 281,00	100,00	206 904,00	100,00
DLOUHODOBÝ MAJ- TEK	156 935,00	77,34	153 217,00	75,74	153 542,00	74,21
Dlouhodobý ne- hmotný majetek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dlouhodobý hmotný majetek	149 514,00	73,68	145 796,00	72,08	146 561,00	70,84
Dlouhodobý finanční majetek	7 421,00	3,66	7 421,00	3,67	6 981,00	3,37
OBĚŽNÁ AKTIVA	45 907,00	22,62	45 736,00	22,61	53 297,00	25,76
Zásoby	27 633,00	13,62	28 367,00	14,02	30 575,00	14,78
Dlouhodobé pohle- dávky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Krátkodobé pohle- dávky	16 921,00	8,34	14 836,00	7,33	19 350,00	9,35
Krátkodobý finanční majetek	1 353,00	0,67	2 533,00	1,25	3 372,00	1,63
Peníze	375,00	0,18	283,00	0,14	398,00	0,19
Účty v bankách	978,00	0,48	2 250,00	1,11	2 974,00	1,44
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	85,00	0,04	3 328,00	1,65	65,00	0,03
PASIVA CELKEM	202 927,00	100,00	202 281,00	100,00	206 904,00	100,00
VLASTNÍ KAPITÁL	59 413,00	29,28	64 505,00	31,89	64 178,00	31,02
Základní kapitál	32 577,00	16,05	32 542,00	16,09	29 259,00	14,14
Kapitálové fondy	-200,00	-0,10	-200,00	-0,10	-200,00	-0,10
Finanční výpomoci krátkodobé	13 896,00	6,85	14 171,00	7,01	14 684,00	7,10
Výsledek hospoda- ření minulých let	10 387,00	5,12	12 865,00	6,36	17 479,00	8,45
Výsledek hospoda- ření běžného účet- ního období	2 753,00	1,36	5 127,00	2,53	2 956,00	1,43
CIZÍ ZDROJE	143 514,00	70,72	137 737,00	68,09	142 713,00	68,98
Rezervy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dlouhodobé závazky	14 454,00	7,12	13 937,00	6,89	18 367,00	8,88

Krátkodobé závazky	23 316,00	11,49	18 502,00	9,15	19 339,00	9,35
Bankovní úvěry a výpomoci	105 744,00	52,11	105 298,00	52,06	105 007,00	50,75
Bankovní úvěry dlouhodobé	86 827,00	42,79	86 212,00	42,62	84 769,00	40,97
Bankovní úvěry krátkodobé	18 917,00	9,32	19 086,00	9,44	20 238,00	9,78
Finanční výpomoci krátkodobé	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	0,00	0,00	39,00	0,02	13,00	0,01

Zdroj: Rozvahy ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015)

C Výkazy zisku a ztráty ZEPO Bořitov

Položka	Sledované období					
	2013		2014		2015	
	v tis. Kč	v %	v tis. Kč	v %	v tis. Kč	v %
VÝNOSY CELKEM	122 034,00	100,00	148 194,00	100,00	139 589,00	100,00
NÁKLADY CELKEM	118 586,00	100,00	141 012,00	100,00	136 015,00	100,00
Tržby za prodej zboží	5 911,00	4,84	7 263,00	4,90	6 138,00	4,40
Náklady vynaložené na prodané zboží	4 251,00	3,58	5 046,00	3,58	4 349,00	3,20
Obchodní marže	1 660,00		2 217,00		1 789,00	
Výkony	95 432,00	78,20	112 374,00	75,83	104 808,00	75,08
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	86 159,00	70,60	103 106,00	69,58	98 371,00	70,47
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-3 282,00	-2,69	-2 823,00	-1,90	-4 000,00	-2,87
Aktivace	12 555,00	10,29	12 091,00	8,16	10 437,00	7,48
Výkonová spotřeba	69 743,00	58,81	83 347,00	59,11	79 084,00	58,14
Spotřeba materiálu a energie	59 545,00	50,21	68 234,00	48,39	66 696,00	49,04
Služby	10 198,00	8,60	15 113,00	10,72	12 388,00	9,11
Přidaná hodnota	27 349,00		31 244,00		27 513,00	
Osobní náklady	26 707,00	22,52	29 974,00	21,26	28 969,00	21,30
Mzdové náklady	19 239,00	16,22	21 316,00	15,12	20 550,00	15,11
Odměny členů orgánů společnosti a družstva	422,00	0,36	434,00	0,31	518,00	0,38
Náklady na sociální zabezpečení a zdrav. Pojištění	6 589,00	5,56	7 311,00	5,18	7 047,00	5,18
Sociální náklady	457,00	0,39	913,00	0,65	854,00	0,63
Daně a poplatky	1 039,00	0,88	965,00	0,68	979,00	0,72
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	10 180,00	8,58	15 483,00	10,98	15 830,00	11,64
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	2 974,00	2,44	1 940,00	1,31	1 826,00	1,31
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	2 698,00	2,21	1 729,00	1,17	1 756,00	1,26
Tržby z prodeje materiálu	276,00	0,23	211,00	0,14	250,00	0,18
Zůstatková cena prodaného dlm a mater.	1 388,00	1,17	1 204,00	0,85	740,00	0,54

Zůstatková cena pro- daného dlouhodobého majetku	1 292,00	1,09	1 092,00	0,77	642,00	0,47
Prodaný materiál	96,00	0,08	112,00	0,08	98,00	0,07
Změna stavu rezerv, provozních opravných položek a komplex- ních nákladů příštích období	-161,00	-0,14	10,00	0,01	-26,00	-0,02
Ostatní provozní vý- nosy	16 358,00	13,40	26 293,00	17,74	25 772,00	18,46
Ostatní provozní ná- klady	2 329,00	1,96	2 397,00	1,70	2 014,00	1,48
Převod provozních výnosů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Převod provozních nákladů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Provozní výsledek hospodaření	5 199,00		9 444,00		6 605,00	
Tržby z prodeje cen- ných papírů a podílů	0,00	0,00	0,00	0,00	550,00	0,39
Prodané cenné papíry a vklady	0,00	0,00	0,00	0,00	440,00	
Výnosy z dlouhodobé- ho finančního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z podílů v ovládaných a řízených osobách a v účetních jednotkách pod pod- statným vlivem	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z ost. dlouhod. Cenných papírů a po- dílů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z ostatního dlouhodobého finanč- ního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z krátkodobé- ho finančního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Náklady z finančního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z přecenění cenných papírů a de- rivátů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Náklady z přecenění cenných papírů a de- rivátů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Změna stavu rezerv a opr. pol. ve fin. oblasti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Výnosové úroky	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Nákladové úroky	2 724,00	2,30	3 361,00	2,38	3 318,00	2,44
Ostatní finanční výnosy	1 359,00	1,11	314,00	0,21	456,00	0,33
Ostatní finanční náklady	386,00	0,33	160,00	0,11	148,00	0,11
Převod finančních výnosů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Převod finančních nákladů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Finanční výsledek hospodaření	-1 751,00		-3 207,00		-2 900,00	
Daň z příjmů za běžnou činnost	695,00		1 090,00		618,00	
Splatná	191,00		1 103,00		471,00	
Odložená	504,00		-13,00		147,00	
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	2 753,00		5 147,00		3 087,00	
Mimořádné výnosy	0,00	0,00	10,00	0,01	39,00	0,03
Mimořádné náklady	0,00	0,00	30,00	0,02	170,00	0,12
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	0,00		0,00		0,00	
splacená	0,00		0,00		0,00	
odložená	0,00		0,00		0,00	
Mimořádný hospodářský výsledek	0,00		-20,00		-131,00	
Převod podílů na výsledku hospodaření společníkům	0,00		0,00		0,00	
Výsledek hospodaření za účetní období	2 753,00		5 127,00		2 956,00	
Výsledek hospodaření před zdaněním	3 448,00		6 217,00		3 574,00	

Zdroj: Výkazy zisku a ztráty ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015)

D Struktura nákladů na výrobu mléka

Položky nákladů		MJ	2013	2014	2015	Průměr za období
Krmiva celkem		Kč	12 778 632,55	13 489 730,72	12 136 346,36	12 801 569,88
		%	40,76	43,24	41,14	41,72
Z toho	vlastní	Kč	9 957 179,50	9 701 220,10	8 671 443,60	9 443 281,07
	nakoupená	Kč	2 821 453,05	3 788 510,62	3 464 902,76	3 358 288,81
Pracovní náklady		Kč	4 339 157,94	4 136 494,64	4 533 729,70	4 336 460,76
		%	13,84	13,26	15,37	14,16
Odpisy celkem		Kč	2 396 954,00	2 178 560,00	2 124 434,00	2 233 316,00
		%	7,65	6,98	7,20	7,28
Z toho	DHM	Kč	123 088,00	109 808,00	179 284,00	137 393,33
	dojnice	Kč	2 273 866,00	2 068 752,00	1 945 150,00	2 095 922,67
Služby celkem		Kč	228 633,09	194 732,80	284 144,81	235 836,90
		%	0,73	0,62	0,96	0,77
Z toho	plemenářské	Kč	192 446,15	156 525,30	163 043,81	170 671,75
	veterinární	Kč	36 186,94	38 207,50	121 101,00	65 165,15
Režijní náklady		Kč	9 044 937,17	8 805 558,48	7 904 960,55	8 585 152,07
		%	28,85	28,23	26,80	27,96
Ostatní náklady		Kč	2 559 858,22	2 389 968,61	2 513 109,59	2 487 645,47
		%	8,17	7,66	8,52	8,12
Náklady celkem		Kč	31 348 172,97	31 195 045,25	29 496 725,01	30 679 981,08
		%	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov – vlastní zpracování

E Faktura vystavená zemědělským družstvem Bořitov za prodané mléko družstvu Morava

11-01-2015,27

FAKTURA - daňový doklad za prodej mléka

Období 2015-12

Faktura 208100/1512

Dodavatel: Kód: 208100 ZEPO Bořitov, družstvo Bořitov 326 67921 ČERNÁ HORA IČ: 25570480 DIČ: CZ25570480 Účet:	Odběratel: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Morava, mlékařské odbytové družstvo Palánek 1 68201 Vyškov </div> IČ: 60742780 DIČ: CZ60742780 VYSTAVENO ZÁKAZNÍKEM
--	--

Číslo	Adresa dodavatele	Kat	Důvod srážky/příplatku +		Datum	Litry /litr	
			BÍLK	TUK			
208101	Borítov,	Q	3,36	3,97		252053	1,000
208101	Borítov,			příplatek za tuk			600843,90
208101	Borítov,			příplatek za bílkovinu			931587,90
208100	ZEPO Bořitov			množstevní příplatek			30246,40
			3,36	3,97		252 053	1 014 731,20
Podnik:	ZEPO Bořitov, družstvo			Průměrná cena (bez obch. srážek):			7,20 /litr
(208100)	Bořitov 326			Nakoupeno (v kg):			258 858
				Kvóta (tuk):	4		Kvóta (mléko v kg): 3 298 072
67921	ČERNÁ HORA			Čerpáno:	3,709		Čerpáno celkem: 2 461 04
				Index plnění:	92,73 %		Index plnění: 74,62 %
Rekapitulace:				Cena bez DPH:	1 814 731,20	Datum zdanitelného plnění:	31.12.2015
				DPH 15 %:	272 209,70	Datum splatnosti:	30.01.2016
				Cena celkem:	2 086 941,00	Datum vystavení:	31.12.2015
				Zajišťovací fond:	25 205,00		

Částka k proplacení: 2 061 736,00

ZEPO BOŘITOV, družstvo
 ÚL 02 326, BOŘITOV
 679 21 ČERNÁ HORA

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov

F Dodací list za mléko od mlékárny Olešnice

Mlékárna Olešnice, RMD

Dodací list za mléko za období od 1.12.2015 do 31.12.2015

1016001 Bořitov

PŘEHLED DODÁVEK

Datum	Počet l	Nezprac.	Tuk	Bilk.	Datum	Počet l	Nezprac.	Tuk	Bilk.	Datum	Počet l	Nezprac.	Tuk
01.12.2015	7 824				11.12.2015	8 432				21.12.2015	8 483		
02.12.2015	7 716				12.12.2015	7 588				22.12.2015	7 861		
03.12.2015	8 482		3.91	3.39	13.12.2015	8 610				23.12.2015	7 566		
04.12.2015	7 891				14.12.2015	8 522				24.12.2015	7 718		
05.12.2015	7 749				15.12.2015	8 148				25.12.2015	7 844		
06.12.2015	8 501				16.12.2015	7 964				26.12.2015	9 060		
07.12.2015	8 403				17.12.2015	8 288				27.12.2015	8 350		
08.12.2015	8 374		3.99	3.31	18.12.2015	8 334				28.12.2015	7 827		
09.12.2015	7 974				19.12.2015	8 070				29.12.2015	8 110		
10.12.2015	8 035				20.12.2015	8 336		4.02	3.39	30.12.2015	8 060		
										31.12.2015	7 933		

VÝSLEDKY VZORKŮ Z AKREDITOVANÉ LABORATOŘE

Č.	Datum	CPM	SB	INH	TUK	VMK	BIL	KAS	SUSI	KRYO	lakt	moc	PSY	TEPL	BAKT
1	03.12.2015		325		3.91	21	3.39	265	914	531	513	3980			
2	04.12.2015	24		0											
3	08.12.2015		300		3.99	21	3.31	258	901	524	509	3510			
4	14.12.2015	17		0											
5	20.12.2015		274		4.02	2	3.39	265	913	529	512	4470			
6	29.12.2015	16													

VÝPOČTENÉ PRŮMĚRY PRO FAKTURACI

Název průměru	Zkratka	Počet vzorků	Vypočetná hodnota	Hodnoty vzorků pro výpočet průměru											
Klouzavý geometr. průměr SB	kgpSB	9	268	187	264	300	336	201	267	325	300	274			
Klouz. geom. průměr cpm	kgpCPM	5	26	88	21	24	17	16							
Průměr tuku	tukp	3	3.97	391	399	402									
Průměr kaseinu	akas	3	263	265	258	265									
Průměr bílkoviny	vabil	3	3.36	339	331	339									

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov

G Množství prodaného mléka a tržby za prodané mléko do Moravy

Měsíc	2013			Kumulativní četnost	
	Prodané množství (l)	Tržby bez DPH		Kč	%
		Kč	Kč/l		
Leden	257 848,00	1 962 481,15	7,61	1 962 481,15	7,52
Únor	255 446,00	1 965 095,01	7,69	3 927 576,16	15,05
Březen	289 643,00	2 294 030,48	7,92	6 221 606,64	23,85
Duben	273 471,00	2 182 298,63	7,98	8 403 905,27	32,21
Květen	287 113,00	2 303 794,82	8,02	10 707 700,09	41,04
Červen	278 720,00	2 227 530,20	7,99	12 935 230,29	49,58
Červenec	293 700,00	2 428 017,90	8,27	15 363 248,19	58,89
Srpen	274 387,00	2 304 850,77	8,40	17 668 098,96	67,72
Září	245 263,00	2 121 034,49	8,65	19 789 133,45	75,85
Říjen	231 254,00	2 035 728,98	8,80	21 824 862,43	83,66
Listopad	220 037,00	1 976 812,45	8,98	23 801 674,88	91,23
Prosinec	249 993,00	2 286 935,95	9,15	26 088 610,83	100,00
Celkem	3 156 875,00	26 088 610,83	8,26	x	x

Měsíc	2014			Kumulativní četnost	
	Prodané množství (l)	Tržby bez DPH		Kč	%
		Kč	Kč/l		
Leden	273 755,00	2 562 073,05	9,36	2 562 073,05	8,87
Únor	253 889,00	2 414 230,51	9,51	4 976 303,56	17,22
Březen	279 507,00	2 676 000,03	9,57	7 652 303,59	26,48
Duben	262 224,00	2 533 083,90	9,66	10 185 387,49	35,24
Květen	279 613,00	2 657 162,45	9,50	12 842 549,94	44,44
Červen	279 853,00	2 637 614,55	9,43	15 480 164,49	53,57
Červenec	281 456,00	2 650 189,70	9,42	18 130 354,19	62,74
Srpen	266 051,00	2 466 026,69	9,27	20 596 380,88	71,27
Září	235 186,00	2 146 542,60	9,13	22 742 923,48	78,70
Říjen	234 647,00	2 097 040,20	8,94	24 839 963,68	85,95
Listopad	226 040,00	2 008 591,40	8,89	26 848 555,08	92,90
Prosinec	234 926,00	2 050 668,98	8,73	28 899 224,06	100,00
Celkem	3 107 147,00	28 899 224,06	9,30	x	x

Měsíc	2015			Kumulativní četnost	
	Prodané množství (l)	Tržby bez DPH		Kč	%
		Kč	Kč/l		
Leden	254 110,00	2 092 850,00	8,24	2 092 850,00	8,86
Únor	236 949,20	1 939 238,40	8,18	4 032 088,40	17,06
Březen	256 662,00	2 100 624,40	8,18	6 132 712,80	25,95
Duben	243 736,20	2 009 506,17	8,24	8 142 218,97	34,45
Květen	267 955,00	2 089 137,95	7,80	10 231 356,92	43,29
Červen	282 852,00	2 100 685,20	7,43	12 332 042,12	52,18
Červenec	285 265,00	2 028 747,65	7,11	14 360 789,77	60,77
Srpen	275 656,00	1 881 297,06	6,82	16 242 086,83	68,73
Září	272 169,00	1 893 806,25	6,96	18 135 893,08	76,74
Říjen	272 768,00	1 916 522,50	7,03	20 052 415,58	84,85
Listopad	243 887,00	1 764 619,95	7,24	21 817 035,53	92,32
Prosinec	252 053,00	1 814 731,20	7,20	23 631 766,73	100,00
Celkem	3 144 062,40	23 631 766,73	7,52	x	x

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015)

H Množství prodaného mléka v automatech

Měsíc	Prodané množství (l)	Z toho automaty			
		Blansko	Boskovice	Kuřim	Brno
		l	l	l	l
Leden	17 762,00	5 067,00	3 226,00	3 503,00	5 966,00
Únor	16 871,00	4 778,00	3 322,00	3 421,00	5 350,00
Březen	20 734,00	5 966,00	4 147,00	4 166,00	6 455,00
Duben	19 136,00	5 436,00	3 676,00	3 954,00	6 070,00
Květen	18 945,00	5 422,00	3 832,00	3 736,00	5 955,00
Červen	17 871,00	5 664,00	3 666,00	3 831,00	4 710,00
Červenec	17 020,00	5 587,00	3 714,00	3 644,00	4 075,00
Srpen	18 399,00	6 016,00	3 997,00	3 921,00	4 465,00
Září	19 842,00	6 333,00	3 999,00	4 130,00	5 380,00
Říjen	22 020,00	6 780,00	4 852,00	4 768,00	5 620,00
Listopad	23 476,00	7 368,00	5 208,00	4 910,00	5 990,00
Prosinec	23 989,00	7 699,00	5 736,00	5 244,00	5 310,00
Celkem	236 065,00	72 116,00	49 375,00	49 228,00	65 346,00
%	100,00	30,55	20,92	20,85	27,68

Měsíc	Prodané množství (l)	Z toho automaty				
		Blansko	Boskovice	Kuřim	Černá Hora	Brno
		l	l	l	l	l
Leden	29 801,00	10 260,00	6 762,00	6 289,00	0,00	6 490,00
Únor	29 958,00	9 960,00	6 984,00	6 539,00	0,00	6 475,00
Březen	33 616,00	11 001,00	7 853,00	7 652,00	0,00	7 110,00
Duben	32 054,00	10 522,00	7 313,00	7 269,00	0,00	6 950,00
Květen	30 988,00	10 354,00	6 788,00	7 356,00	0,00	6 490,00
Červen	28 435,00	10 183,00	6 405,00	6 067,00	0,00	5 780,00
Červenec	26 322,00	8 982,00	5 901,00	5 445,00	1 684,00	4 310,00
Srpen	27 106,00	8 330,00	5 503,00	5 158,00	3 805,00	4 310,00
Září	27 720,00	7 887,00	5 465,00	5 299,00	3 439,00	5 630,00
Říjen	29 779,00	8 384,00	5 828,00	5 562,00	3 705,00	6 300,00
Listopad	27 737,00	7 834,00	5 499,00	5 519,00	3 445,00	5 440,00
Prosinec	26 099,00	7 371,00	6 234,00	5 029,00	3 080,00	4 385,00

Celkem	349 615,00	111 068,00	76 535,00	73 184,00	19 158,00	69 670,00
%	100,00	31,77	21,89	20,93	5,48	19,93

Měsíc	Prodané množství (l)	Z toho automaty				
		Blansko	Boskovice	Kuřim	Černá Hora	Brno
		l	l	l	l	l
Leden	27 610,00	7 586,00	5 771,00	5 474,00	3 309,00	5 470,00
Únor	22 346,00	3 694,00	5 494,00	4 843,00	2 960,00	5 355,00
Březen	29 056,00	7 933,00	6 145,00	5 403,00	3 310,00	6 265,00
Duben	26 551,00	7 232,00	5 917,00	5 091,00	3 126,00	5 185,00
Květen	24 969,00	6 891,00	5 442,00	5 223,00	2 413,00	5 000,00
Červen	22 038,00	6 240,00	4 506,00	4 290,00	2 512,00	4 490,00
Červenec	19 591,00	5 597,00	4 103,00	3 722,00	2 579,00	3 590,00
Srpen	19 065,00	5 671,00	4 135,00	3 591,00	2 448,00	3 220,00
Září	19 804,00	5 216,00	4 823,00	3 670,00	2 240,00	3 855,00
Říjen	21 215,00	5 528,00	5 108,00	3 893,00	2 266,00	4 420,00
Listopad	20 324,00	5 353,00	4 632,00	3 898,00	2 111,00	4 330,00
Prosinec	19 195,00	5 319,00	4 590,00	3 714,00	2 192,00	3 380,00
Celkem	271 764,00	72 260,00	60 666,00	52 812,00	31 466,00	54 560,00
%	100,00	26,59	22,32	19,43	11,58	20,08

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015)

I Průměrné ceny litru mléka v obchodních řetězcích v Jihomoravském kraji

Měsíc	2013	2014	2015
	Kč/l	Kč/l	Kč/l
Leden	19,33	20,14	20,65
Únor	19,53	19,92	21,05
Březen	18,97	20,70	21,26
Duben	18,57	20,30	20,47
Květen	18,97	20,97	20,29
Červen	18,91	21,27	19,71
Červenec	18,83	20,81	18,81
Srpen	18,69	21,54	19,51
Září	19,52	21,27	19,58
Říjen	18,85	20,61	18,98
Listopad	19,26	20,35	18,74
Prosinec	19,92	21,51	18,91
Průměr	19,11	20,78	19,83

Zdroj: Český statistický úřad (2016b)

J Náklady a výnosy z prodeje mléka v automatech

Položky		2013	2014	2015
		Kč	Kč	Kč
Výnosy		3 445 802,30	4 940 830,22	3 916 902,31
Z to- ho	Tržba za mléko v automatu	3 293 356,30	4 778 165,88	3 786 574,79
	Tržba za láhve v automatu	102 326,00	144 268,34	110 190,52
	Pojistné plnění	50 120,00	18 396,00	20 137,00
Náklady		3 780 528,15	4 969 551,11	3 762 948,81
Z to- ho	spotřeba materiálu	124 382,24	153 944,79	114 036,56
	spotřeba energie	3 858,10	40 356,12	23 200,77
	prodané mléko	2 041 300,59	2 951 902,88	2 190 801,43
	služby	699 283,50	559 791,44	488 413,27
	osobní náklady	374 201,00	444 871,75	390 190,25
	daně a poplatky	2 138,00	2 160,00	2 160,00
	jiné provozní výnosy	112 980,78	145 877,28	119 294,31
	odpisy, rezervy	376 233,00	201 726,00	54 735,00
	daně a převodné účty	46 150,94	468 920,85	380 117,22

Zdroj: Interní zdroje ZEPO Bořitov (2013, 2014, 2015)